

Buitengewoon Ochtendblad
[Het Nieuws van den Dag, No. 13701]
 [Woensdag 5 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 5 augustus 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13701]	1
BERICHT.	2
DE OORLOG.	2
Duitschland's optreden.	2
De schending van België's onzijdigheid door Duitschland	2
De Real-Politik – het materialisme in de staten-gemeenschap,	2
Inmiddels staan de Duitschers aan den Belgischen Maas,	3
Duitschland en België.	3
Visé ingenomen.	3
De Belgische kamerzitting.	5
Duitschland en Rusland.	6
De Duitse rijksdag.	6
De boodschap van Poincaré.	8
Oostenrijk en Servië.	8
De Fransche strijdkrachten.	9
het Duitse leger,	9
De Engelsche Vloot.	10
Ruslands leger en vloot.	10
PERS-OVERZICHT.	10
Een eensgezind volk. –	10
Nederlands onzijdigheid.	11
Spoedvergadering Raad van State.	11
Een verklaring der sociaal-democratie.	11
De oorlog.	12
Visé in België ingenomen.	12
De begrafenis van Jaurès.	13
[Het Nieuws van den Dag, No. 13702]	14
Engeland en Duitschland.	14
Frankrijk en Duitschland.	15
Rusland en Duitschland.	15
Duitschland en België.	15
Het gevecht bij Visé.	16
Duitschland en Zwitserland.	16
Turkije.	16
De neutralen.	16
De begrafenis van Jaurès.	16
Verspreide berichten.	17
BRIEVEN UIT ENGELAND.	17
Militaire berichten.	18
Het oppotten van klinkende munt.	18
De Zilvernood.	18
De oorlog.	19
Waarom Engeland meevecht.	19
De krijgsverrichtingen.	20
De inneming van Visé.	20
De stemming in België.	21
Nederland en den Oorlog.	22
Z. K. H. de Prins woonde gisteren de algemeene vergadering van den Raad van State bij.....	22
Den Haag als oorlogsgarnizoen.	22
DE OORLOG.	22
Geen Spionnen.	22
Engeland en Duitschland.	22
Duitschland en België.	23
Turkije.	23
Staat van Oorlog.	23
Aan de grens.	23
Nederlandsch gebied ongeschonden.	23
Buitenlandsch geld en de Spoor.	23
Engeland en Duitschland.	23

5

Buitengewoon Ochtendblad.

BERICHT.

10 Wegens de zeer bijzondere omstandigheden zal, in deze dagen van crisis en oorlog, iederen ochtend een extra-blad onzer courant uitgegeven en aan onze abonnées bezorgd worden.

DE DIRECTIE.

DE OORLOG.

15 De Duitschers op Belgisch gebied.
Engeland verklaart den oorlog aan Duitschland.
De Duitse Rijksdag voteert vijf milliard.
Boodschap van President Poincaré.

20 Duitschland's optreden.

De schending van België's onzijdigheid door Duitschland

is een flagrante breuk van het volkenrecht. De Rijkskanselier zelf moet 't openlijk erkennen, in den Rijksdag – niemand trouwens die eraan zou kunnen twijfelen. Onmiddellijk volgende op de schending van Luxemburgs neutraliteit (evenzeer als de 25 Belgische, nota bene, ook door den Koning van Pruisen 'gewaarborgde') bewijst deze daad, dat de Duitse regering dergelijke overeenkomsten als scheurpapier beschouwt. Ziedaar dan de zuivere 'Real-Politik'. Het gegeven woord geldt slechts zoo lang het eigenbelang met de belofte niet in strijd komt. Duitschland – of liever de Keizer – is echter wel degelijk trouw aan zijn woord, 30 gegeven aan den Oostenrijkschen bondgenoot. Daarvoor gaat het zelfs ten oorlog (en welk een oorlog), terwijl de aanstichter van deze ramp, Oostenrijk, tot dusver buiten schot blijft, en ook Servië er ter nauwernood in gemoeid wordt. Men zou dat zóó kunnen uitleggen dat de internationale verhoudingen nog slechts 35 beheerscht worden door camaraderie; de zooveel hooger staande moraal mag met voeten getreden worden.

De Real-Politik – het materialisme in de staten-gemeenschap,

berust op welbegrepen eigenbelang. Maar nu vraagt men zich toch af, welk belang 40 Duitschland er bij kon hebben, zich bij de twee vijanden Rusland en Frankrijk nog twee andere op den hals te halen: België en Engeland, en dat terwijl Sir Edward Grey nog gisteren aan de Duitse regering een (naar 't scheen) gemakkelijk te betreden brug bouwde. Wat voor belang kan Duitschland er bij hebben, België's neutraliteit te schenden op 45 een zoo ruwe wijze dat ze de heele wereld vervullen moet met een afkeer, die door den pathos van plechtige redevoeringen waarlijk niet wordt verminderd. Het antwoord is voorshands niet te geven. Zou het waar zijn, dat Frankrijk gereed stond, België's grondgebied te gebruiken als overgangsterrein om de Duitse legers aan te vallen in de flank? Heeft de Duitse 50 regering daarvan de onweerlegbare bewijzen? Maar dan zijn de Fransche regeeringspersonen, die pas op 1 Augustus te Brussel de verzekering gaven van het tegendeel, volstrekt onbetrouwbaar, om het eens heel zacht uit te drukken. Zelfs dan echter zou een aldus beleedigd België onmiddellijk Duitschland in de armen vallen als een welkom bondgenoot, terwijl het nu een verbitterde, nimmer weder te verzoenen vijand is. Wie lost dit raadsel, dat alle overwegingen van redelijkheid in de war 55 stuurt? Eén verlokkelijke hypothese is er. De *Daily Chronicle* beweert, dat de Duitschers wel gedwongen waren, de Belgische neutraliteit te schenden, omdat zij, zonder een dag te verliezen, hun in détails uitgewerkt veldtochtsplan moeten uitvoeren, dat opgesteld werd in een tijd toen men in Duitschland ook Engeland beschouwde als een 60 onvermijdelijken vijand. En zoo 'n veldtochtsplan zou slechts over weken of maanden door een nieuw te vervangen zijn. Maar die onderstelling geldt toch slechts indien Duitschland zelf bedreigd werd, absoluut geen tijd had om een offensief optreden uit te stellen. En wat ware er nu gemakkelijker geweest, zou men zeggen, dan een waarschuwing van 65 Berlijn naar Weenen dat men de wraakoefening te Belgrado moest uitstellen totdat de Duitse militaire plannen op de betere verstandhouding tot Engeland waren ingericht? Zoo'n vaart behoefde toch die strafexpeditie niet te loopen! Waarom deed Keizer Wilhelm dat niet? Heeft hij, kort gezegd, zich te Weenen laten bepraten, en zou dus,

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

70 o gruwel, dit Europeesche conflict geboren zijn niet enkel uit 'Real-Politik' maar ook uit gevoelspolitiek van den eenen monarch jegens den anderen, nog gevaarlijker en meer middeleeuwsch dan het roekeloos gehoorzamen aan eigenbelang?

Inmiddels staan de Duitschers aan den Belgischen Maas,
75 op eenige kilometers ten zuiden van onze Limburgsche grens. En vannacht om twaalf uur eindigt de termijn, door de Engelsche regeering aan Duitschland gesteld voor 'ophelderingen' – die de feiten zelf nu reeds in 't licht stellen op de meest ondubbelzinnige wijze. Wat zal het volgende etmaal brengen in dezen kaleidoskoop van wereldschokkend gebeuren?

80 *Naschrift. – Engeland heeft Duitschland den oorlog verklaard.*

TELEGRAMMEN.

De oorlog.

Duitschland en België.

85 **Visé ingenomen.**

Ooggetuigen telefoneeren ons hedenavond, 7 uur, uit Maastricht:

Duitsche troepen hebben hedenmorgen Visé aangevallen. De Belgen lieten de Maasbrug voor de stad in de lucht vliegen, waarop de Duitsche genie een nieuwe brug heeft gelegd. De Duitschers hebben daarna, gesteund door hunne artillerie, de stad
90 **aangevallen en haar ingenomen. Uit België gevluchte Duitschers trekken met hunne kinderen en met have en goed door Maastricht.**

(De Belgische Maasstad Visé is ongeveer 15 K.M. ten Zuiden van Maastricht gelegen.)

95 **LONDEN**, 4 Aug. Reuter verneemt, dat Duitschland aan België een tweede nota zond van zeer dreigenden aard, waarin gezegd wordt, dat na België's antwoord op het Duitsche ultimatum Duitschland zich gereed verklaart om desnoods met geweld van wapenen de maatregelen door te zetten, welke het noodig acht. Tot dusver is er nog geenerlei aanwijzing van het binnendringen der Duitsche troepen op Belgisch grondgebied aanwezig.

100 **BRUSSEL**, 4 Aug. De staat van beleg is afgekondigd in de versterkte stellingen van Antwerpen Luik en Namen. Het leger wordt geacht in staat van oorlog te zijn. De veldtocht is begonnen. Het gebied van de provincie Luik ten zuiden van Aken is bezet. Het Duitsche consulaat te Brussel heeft zijn wapenschild ingenomen.

105 **BRUSSEL**, 4 Aug. De Koning heeft in de Kamer de volgende redevoering gehouden: Nooit, sinds 1830, heeft België in zulke ernstige omstandigheden verkeerd. De kracht van ons recht en de Europeesche noodzakelijkheid van ons autonoom volksbestaan geven nog voedsel aan de hoop dat de gevreesde gebeurtenissen zullen uitblijven, maar als wij tegenstand moeten bieden tegen een inval op ons grondgebied zullen wij gewapend vastbesloten tot het brengen van de grootste offers zijn. Van dit oogenblik af staat de jeugd klaar om het vaderland dat in gevaar verkeert, te verdedigen. Eén enkele plicht sterkt onzen wil en vereenigt ons in hardnekkigen tegenstand. Onze moed is gebleken door het onherstelbare feit van de mobilisatie en blijkt uit het groote
115 aantal vrijwilligers dat zich aanmeldt. Het oogenblik van daden is daar!

Ik heb u bijeengeroepen om de Kamers in de gelegenheid te stellen zich te voegen bij het élan van de natie. Gij zult alle dringende maatregelen weten te nemen. Weest vastbesloten het geheiligd bezit onzer voorvaders onaangetast te handhaven! Niemand zal in zijn plicht te kort schieten en het leger is op de hoogte van zijn taak. De
120 regeering en ik stellen er volledig vertrouwen in. De regeering is zich bewust van haar verantwoordelijkheid en zal die dragen blijven om het hoogste goed des lands te beschermen. Wanneer een vreemde natie ons grondgebied betreedt zal zij alle Belgen geschaard vinden rondom den vorst, die nooit zijn op de Grondwet afgelegden eed ontrouw zal worden. Ik heb vertrouwen in ons lot. Een land, dat zich verdedigt,
125 verwerft den eerbied van ieder en kan niet ten ondergaan. God zal met ons zijn.

BRUSSEL, 4 Aug. In de kamer heeft minister-president De Broqueville medegedeeld, dat de lichtingen voor 1914 en '15 onder de wapenen zijn geroepen. Hij doet voorlezing van het Duitsche ultimatum en van de antwoord-nota van België.
130 Van de Velde, sociaal-democraat, is tot minister van staat benoemd.

BRUSSEL, 4 Aug. Een extra-trein is hedennacht uit Brussel vertrokken om de fondsen van de staatsbank naar Antwerpen te brengen.

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

135 **BRUSSEL**, 4 Aug. Ziehier den tekst der Duitsche nota van den tweeden dezer aan de
Belgische regeering – het ultimatum derhalve –:
De Duitsche regeering ontving zekere berichten, dat de Fransche strijdmacht
voornemens was op de Maas aan te marscheeren via Givet en Namen. Deze berichten laten
140 geen twijfel over omtrent de Fransche bedoeling om via België naar Duitschland te
marscheeren. De Duitsche regeering kan niet anders aan vreezen, dat België,
niettegenstaande zijn besten wil, niet in staat zal zijn om zonder hulp den opmarsch
van het Fransche leger tegen te houden. Hierin liet een voldoende zekerheid van
bedreiging van Duitschland verscholen en het is een dringende eisch van behoud voor
145 Duitschland den vijandelijken aanval te voorkomen. Het zou de Keizerlijke Duitsche
regeering innig leed doen, indien België het als een vijandige daad beschouwde, dat
de maatregelen zijner vijanden Duitschland dwingen, om van zijn kant het Belgische
grondgebied aan te tasten, en teneinde alle misverstand te voorkomen, verklaart de
Duitsche regeering: 1e. Duitschland heeft geenerlei vijandelijke daad jegens België
op het oog indien het er in toestemt, om in den oorlog die gaat beginnen, een
150 welwillende houding aan te nemen jegens Duitschland en dit verbindt zich om bij het
sluiten van den vrede België zijn volledige bezittingen te waarborgen; 2e.
Duitschland verbindt zich, om, als die voorwaarden vervuld zijn, het Belgische
territoir dadelijk na den vrede te verlaten; 3e. indien België een vriendschappelijke
houding aanneemt, is Duitschland bereid om, in overleg met de Belgische overheid,
155 tegen contant geld alle benodigdheden voor zijn troepen te koopen en alle schade te
vergoeden; 4e. indien België zich vijandig gedraagt jegens de Duitsche troepen, in 't
bijzonder als het moeilijkheden maakt betreffende den opmarsch door zich te verzetten
in de forten aan de Maaslinie, of vernieling van bruggen of spoorwegen of andere
werken, dan zal Duitschland verplicht zijn, België als een vijand te beschouwen. In
160 dat geval neemt Duitschland geen enkele verbintenis op zich tegenover het Koninkrijk,
maar laat het de definitieve regeling der betrekkingen tusschen beide landen over aan
de wapenen. De Duitsche regeering heeft echter hoop, dat dit niet zal geschieden, en
dat België werkzame maatregelen zal nemen om deze gebeurlijkheden tegen te houden.
In dat geval zullen de vriendschapsbetrekkingen tusschen beide landen inniger en
165 duurzamer worden.

BRUSSEL, 4 Aug. De koningin en de prinses vertrekken naar Antwerpen. Bij het
uiteengaan van de Kamer heeft de ministerpresident de menigte toegesproken. Hij
noemde de schending van België's neutraliteit een aanslag zonder precedent in de
170 geschiedenis, een afschuwelijken aanslag die niet ongestraft gepleegd kan worden.

BRUSSEL, 4 Aug. De particuliere secretaris des Konings spreekt tegen dat de Koningin
in allerijl naar Antwerpen is vertrokken.

175 **BRUSSEL**, 4 Aug. Ziehier het antwoord op het bovenstaande van de Belgische regeering:
De inhoud der Duitsche nota heeft de Belgische regeering een diepe en smartelijke
verrassing bezorgd. De voornemens, die zij aan Frankrijk toeschrijft zijn in
tegenspraak met de verklaring den eersten dezer door de Fransche regeering afgelegd.
Overigens, indien de regeering der republiek, in tegenstelling met deze verklaring,
180 poogde België's onzijdigheid te schenden, dan zou België zijn internationale
verplichtingen nakomen en den krachtige ten weerstand bieden. De verdragen van 1839,
bevestigd in die van '70 erkennen de onafhankelijkheid en onzijdigheid van België,
onder garantie der mogendheden, o. a. van den Koning van Pruisen. België is altijd
trouw geweest aan zijn verplichtingen, het heeft zijn plicht gedaan in een
185 onpartijdigen en loyalen geest en heeft geen poging onbeproefd gelaten, om zijn
neutraliteit te doen eerbiedigen. De inbreuk op zijn onafhankelijkheid, waarmee de
Duitsche regeering dreigt, is een flagrante schending van het volkenrecht en geen
enkel strategisch belang rechtvaardigt die schending. Indien de Belgische regeering
de voorstellen in de nota aangenomen had, dan zou zij de eer der natie hebben
190 opgeofferd en tegelijkertijd verraad gepleegd hebben jegens Europa. Indachtig aan de
rol, die België gedurende tachtig jaar tegenover de beschaving speelt, weigert het te
gelooven, dat de Belgische onafhankelijkheid slechts behouden kan blijven indien als
prijs daarvoor betaald wordt de schending van zijn onzijdigheid. Wordt deze hoop
bedrogen, dan is de Belgische regeering vast besloten, om met alle haar ten dienste
195 staande middelen, elke inbreuk op haar rechten tegen te houden.

PARIJS, 4 Aug. Een bericht uit Calais aan de "Excelsior" meldt, dat een Fransche
flottielje een Duitschen viermaster genomen heeft

200 **De Belgische kamerzitting.**

BRUSSEL, 4 Aug. De zitting van de kamer werd te half tien geopend. Er heerschte een koortsachtige opwinding. De Koningin, Prins Charles en Prinses Marie José komen te 10 uur aan, begroet door de kreten: Leve de Koningin! De Koning wordt verwelkomd met aanhoudend gejuich. Zijne Majesteit betreedt het spreekgestoelte, waar hij blijft

205 staan met de rechterhand op de borst, te midden van een beangstigende stilte spreekt hij zijn rede uit. De koninklijke familie verlaat daarna het gebouw te midden van een haag ter weerszijden geschaarde afgevaardigden en Senaatsleden. Onder geweldige toejuichingen doet vervolgens de voorzitter voorlezing van de gewisselde nota's om daarna mede te delen, dat het grondgebied van den staat is

210 aangetast. Alle nieuw gekozen leden worden onverwijld geïnstalleerd na den grondwettelijken eed te hebben gezworen. De leden van het vroegere bureau worden en bloc herkozen. De Kamerpresident doet vervolgens mededeeling van een wetsvoorstel tot het verleen van een crediet van 200 millioen ten behoeve van de verdediging des vaderlands.

215 Vervolgens deelt hij een reeks andere dringende wetsontwerpen mee.

De heer Van de Velde verklaart, dat thans het oogenblik is aangebroken waarop de socialisten hun plicht zonder aarzelen zullen doen en hun stem zullen geven aan alle credieten, welke de regeering zal vragen voor de verdediging des lands.

220 **Duitschland en Frankrijk.**

PARIJS, 4 Aug. Von Schön heeft Parijs verlaten om 10 uur 's avonds, met het personeel van het gezantschap, van het Duitsche consulaat en van de leden van de legatie van Beieren.

225 De Fransche regeering heeft den Franschen gezant gelast Berlijn te verlaten, na het archief van het gezantschap en de belangen van Frankrijk onder bescherming te stellen van den gezant der Ver. Staten.

Van Schön heeft den gezant verzocht zich te willen belasten met de zorg voor de belangen der Duitschers.

230 **MÜNCHEN**, 4 Aug. Volgens een mededeeling van den minister van buitenlandsche zaken zijn gisteravond zes passen aan den Franschen gezant te München overhandigd.

PARIJS, 4 Aug. De minister van oorlog meldt, dat de eerste vijandelijke daad der Duitschers geweest is: het fusilleeren van Samain, den gewezen president van de vereeniging der Souvenir Français, in Metz, en de gevangenneming van alle leden der vereeniging.

235 In de nota die von Schön aan de Fransche regeering overhandigd heeft, wordt een beroep gedaan op feiten die materieel onjuist zijn. Er wordt b.v. in beweerd, dat Fransche vliegers over Belgisch gebied gevlogen zonden hebben en boven Neurenberg bommen zonden hebben laten vallen en voorts dat Fransche troepen op verschillende plaatsen op Duitsch gebied gedrongen zijn.

240 Een bericht uit Lunéville meldt, dat gisteravond tegen zes uur een vliegtuig boven de stad vloog en drie bommen neerwierp op de stad, die echter alleen materieele schade aanrichtten. Een Duitsche compagnie soldaten werd op Fransch gebied dicht bij Mars la Tour gezien.

BELFORT, 4 Aug. Duitschers, die gevangen genomen werden, zijn van Belfort naar Jonchery gebracht.

250 Bij de begrafenis van een Duitschen luitenant gaf een escadron Fransche huzaren de eerbewijzen.

Te Vellecot wilde een Duitsch officier paarden opeischen, maar hij was genoopt den teugel te wenden.

255 Honderden Elzassers laten zich inschrijven bij het Fransche leger. De geestdrift is overall groot. Veel Italianen laten zich inschrijven en vele Elzassers staan aan de grens om naar Frankrijk over te loopen als er gevochten moet worden.

PARIJS, 3 Aug. Na zijn pas aangevraagd te hebben heeft von Schön aan de Fransche regeering een nota overhandigd, waarin verklaard wordt dat de Duitsche regeering zich beschouwd in staat van oorlog te verkeer.

260 **PARIJS**, 4 Aug. Von Schön heeft Parijs om 10 uur 's avonds verlaten.

PARIJS, 3 Aug. De Duitsche gezant heeft zijn pas aangevraagd bij den minister van buitenlandsche zaken.

265

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

270 **LONDEN**, 4 Aug. De "Times" verneemt, dat de Duitsche gezant te Parijs zijn paspoort ontvangen en da Fransche hoofdstad gisteravond om 10 uur verlaten heeft. De Fransche regeering heeft onmiddellijk instructies gezonden aan haar gezant in Duitschland om zijn paspoort te vragen en Berlijn te verlaten.

275 **PARIJS**, 4 Aug. Men meldt uit Rome aan het "Journal", (onder voorbehoud), dat de Duitsche kruisers "Goeben" en "Breslau" van Tarente in Messina gekomen zijn en aan het Fransche schip "Général Chanzy", komend uit Marseille en op weg naar Zanzibar, gelast zouden hebben, om zijn reizigers aan land te zetten en de Duitschers van levensmiddelen te voorzien.

280 **LONDEN**, 4 Aug. (part.). Onder voorbehoud wordt gemeld, dat een ontmoeting heeft plaats gehad tusschen Fransche en Duitsche schepen nabij Flamborough-Head. Dit bericht is evenwel nog niet bevestigd. Flamborough-Head ligt aan de oostkust van Engeland ten noorden van den mond der Humberrivier.

METZ, (Part.). Alle leden van de vereeniging "Souvenir Français" zijn gevangen genomen, nadat de oud-president Alexis Samain gefusilleerd was.

285 **BERLIJN**. Cambon verliet heden Berlijn, na tegen de schending van Luxemburg en het ultimatum, aan België gesteld, geprotesteerd te hebben.

Duitschland en Rusland.

290 **LONDEN**, 4 Aug. (part.). Uit Stockholm wordt geseind, dat schepen van den Norddeutschen Lloyd met Duitsche troepen aan boord naar Finland opstoomen.

295 **WEENEN**, 4 Aug. De "Neue Freie Presse": Het Amerikaansche gezantschap in Weenen heeft de bescherming der Fransche onderdanen op zich genomen. Het Spaansche gezantschap nam de Russische onderdanen in bescherming.

300 **BERLIJN**, 4 Aug. Het "Militär Wochenblatt" publiceert den volgende oproep: Op schandelijke wijze heeft Rusland ons gedwongen tot een oorlog naar aanleiding van Servië. Het uur van afrekening, dat toch over eenige jaren komen moest, is geslagen. Wanneer er een rechtvaardig God in den hemel troont – en die is er – dan mogen wij op de overwinning van onze rechtvaardige zaak, van onze Duitsche wapenen hopen. Er zijn geen andere woorden meer dan deze, die den gloeienden toorn over hem die deze misdaad begaan heeft aan het vreedzame Duitsche volk ons in den mond legt: indien God in zijn genade ons de overwinning schenkt, dan zij niet "Ve victis!" onze maar: "Leve de Keizer, Duitschland boven alles!"

De Duitsche rijksdag.

310 **BERLIJN**, 4 Aug. Bij den rijksdag is een wetsontwerp ingediend, nopens de vaststelling van een aanvulling der huishoudelijke begrooting voor 1914, waardoor de rijkskanselier gemachtigd wordt ter bestrijding van eenmalige buitengewone uitgaven een bedrag van 5 milliard mark aan de schatkist te ontnemen. De schuldbewijzen en schatkistpromessen, die uitgegeven zullen worden, kunnen alle of ten deele in het buitenland betaalbaar gesteld worden.

315 **BERLIJN**, 4 Augustus. De Keizer opende heden een buitengewone zitting van den Rijksdag met een rede waarin hij o.a. zeide:

Met oprecht leedwezen zag ik een door Duitschland steeds in waarde gehouden vriendschap (met Rusland) verbreken. Dat ook Frankrijk zich bij onze tegenstanders voegde, kon ons niet verbazen: te vaak reeds zijn onze pogingen om met de Fransche republiek op beteren voet te komen, mislukt.

320 Wij grijpen naar het zwaard uit noodweer, met zuiver geweten en zuivere hand.

325 **BERLIJN**, 4 Aug. De Keizer heeft de buitengewone zitting van den rijksdag geopend met een troonrede waarin hij zegt: "De wereld is er getuige van geweest, hoe onvermoeid wij in den nood en in de verwarring der laatste jaren getracht hebben de volkeren van Europa te behoeden voor een oorlog tusschen de mogendheden. De ernstigste gevaren, door de gebeurtenissen in den Balkan ontstaan, schenen overwonnen te zijn. Toen deed zich bij het vermoorden van mijn vriend aartshertog Frans Ferdinand een afgrond open. Mijn hooge bondgenoot Keizer Frans Jozef was genoopt naar de wapenen te grijpen om de veiligheid van zijn rijk tegen een naburigen staat te verdedigen. Bij het opkomen voor zijn rechtvaardige belangen werd de monarchie gedwarsboomd door het Russische rijk. Niet alleen door onze plichten als bondgenoot worden wij aan de zijde van

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

Oostenrijk-Hongarije geroepen. Wij hebben tegelijkertijd de geweldige taak te vervullen om, nevens de oude cultuurgemeenschap van beide rijken, ook onze eigen stelling tegen den storm van vijanden te beschermen. Met een bezwaard hart heb ik mijn leger tegen een naburigen staat moeten mobiliseeren, tegen een leger waarmede gemeenschappelijk het onze op zoovele slagvelden gevochten heeft. Met oprecht leed heb ik een door Duitschland trouw behoevende vriendschap zien verbreken. De keizerlijke Russische regeering is, toegevend aan een sterke nationalistische beweging, opgekomen voor de belangen van een staat, die door het begunstigen van misdadige aanslagen de ramp van dezen oorlog veroorzaakt heeft. Dat ook Frankrijk zich bij onze tegenstanders geschaard heeft kon ons niet verrassen. Te dikwijls zijn onze pogingen om met de Fransche republiek in vriendschappelijker betrekkingen te geraken afgestuit op oude verwachtingen en ouden wrok. De tegenwoordige toestand is niet een gevolg van tijdelijke conflicten der wederzijdsche belangen of van diplomatieke constellaties, doch het resultaat van een sinds lang werkzame kwaadwilligheid jegens de macht en den voorspoed van het Duitsche rijk. Wij worden niet gedreven door veroveringszucht, doch bezielde door den onbuigbaren wil om de plaats te bewaren, die God ons gegeven heeft voor ons en de toekomstige geslachten. Mijn regeering, in de eerste plaats mijn kanselier, hebben zich tot het laatste toe ingespannen om het ergste te voorkomen. De noodweer is ons opgedrongen en met een zuiver geweten en reine handen grijpen wij naar het zwaard. Ik roep de volken en stammen van het Duitsche rijk op om met vereende krachten in broederlijke samenwerking met onze bondgenooten te verdedigen wat wij met den arbeid des vredes geschapen hebben. Naar het voorbeeld onzer voorvaderen, vastbesloten, ernstig, trouw, ridderlijk, deemoedig voor God en strijdensblij voor den vijand spreken wij ons vertrouwen uit in den eeuwigen Almachtige, die onze wapenen kracht geven en tot een voorspoedig doel leiden zal.

BERLIJN, 4 Aug. Nadat de Keizer de troonrede had voorgelezen, voegde hij er de volgende woorden aan toe: "Gij hebt gelezen de woorden, die ik van het balkon van het Slot tot mijn volk heb gericht. Ik herhaal, dat ik thans geen partijen meer ken; ik ken alleen maar Duitschland (stormachtig gejuich) en ten bewijze daarvan, dat gij vast besloten zijt, zonder onderscheid van partij, zonder onderscheid van stand of geloof te zamen vereenigd met mij door dik en dun te gaan, elkander ter zijde te staan in nood en dood, noodig ik de leiders van de verschillende partijen uit, naar voren te treden en mij dit op handslag te beloven. Daarop drukte de Keizer hen één voor één de hand.

BERLIJN, 4 Aug. Ter opening van den Rijksdag in de Witte Zaal verschenen de Keizerin, de Kroonprinses, de Prinsessen van het Keizerlijk huis, de Prinsen Eitel Friedrich, August Wilhelm, de Rijkskanselier, de staatssecretarissen, vele leden van het diplomatieke corps met den Oostenrijksch-Hongaarschen gezant. De Keizer las de troonrede voor met vaste, luide stem en drukte, nadat hij gesproken had, elk der partij-leiders krachtig de hand. Met geestdrift stemden allen in met een hoera, dat graaf Lerchenfeld aanhief en zongen daarna het volkslied, dat de Keizer met ongedekten hoofde aanhoorde.

BERLIJN, 4 Aug. De Rijkskanselier zeide in zijn rede, dat een schrikwekkend noodlot over Europa is losgekomen. Wij hebben gedurende 44 jaar den vrede beschermd, wij wilden leven in vreedzamen arbeid. Van den Keizer tot den jongsten soldaat bestond er een onuitgesproken gelofte, dat alleen ter verdediging van een rechtvaardige zaak het zwaard uit de schede zou vliegen. (Levendige, algemeene toejuicing). De dag waarop wij het zwaard moeten trekken is aangebroken tegen ons ernstig pogen in. Rusland heeft den brandfakkel op het huis gelegd. (Stormachtige instemming van alle kanten). De Rijkskanselier citeert eenige feiten uit het Wetboek, waardoor Duitschland's houding werd gekenschetst. Hij gaat daarna voort: zouden wij geduldig wachten de mogendheden tusschen wie wij zijn vastgeklemd het oogenblik bepalen om er op los te slaan? (Levendig geroep van: 'neen, neen!' En stormachtige bijval). Duitschland blootstellen aan dit gevaar zou een misdaad zijn geweest (algemeene geestdriftige toestemming). Onze troepen waren in de eerste plaats tot verweer gereed. Dit is de waarheid. Maar wij zijn gedwongen en "Not kennt kein Gebot" (storm van toejuicingen). Onze troepen hebben Luxemburg bezet, misschien reeds België (toejuicing, beweging). Dit strijdt met het volkenrecht, maar wij wisten dat Frankrijk gereed stond tot een inval en een Fransche inval in onze flank aanden Beneden-Rijn zou rampspoedig kunnen worden. Aldus waren wij gedwongen over de gerechtvaardigde protesten van Luxemburg en

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

België heen te stappen. Wij zullen dit onrecht weer goed maken zoodra wij ons militair doel hebben bereikt. (Levendige toejuicing). Wie zoo bedreigd wordt als wij, wie voor zijn hoogste goed strijdt, moet er maar op bedacht zijn hoe hij er zich doorheen slaat. (Geweldige beweging. Stormachtig en langdurig applaus.) Engeland hebben wij verklaard, dat, zoolang het neutraal blijft, onze vloot bij de Noordkust van Frankrijk niet zal aanvallen en wij de territoriale integriteit en onafhankelijkheid van België niet zullen aantasten. Ik voeg er bij dat zoolang Engeland neutraal blijft, wij ook bereid zullen zijn in geval van wederkeerigheid geen vijandelijke handelingen tegen Fransche koopvaardijsschepen te plegen. (Levendige toestemming). Ik herhaal het woord des Keizers: 'Met een rein geweten trekt Duitschland ten strijde' (Algemeene beweging, toestemming en applaus). Wij strijden voor de vruchten van onzen vreedzamen arbeid, voor de erfenis van het groot verleden, voor onze toekomst. Nu is het groote uur der beproeving geslagen, maar met helder bewustzijn zien wij het tegemoet (stormachtig applaus). Ons leger staat te velde, onze vloot is slagvaardig. Achter beide staat het Duitsche volk (stormachtige, telkens weer oplaaierende bijval, handgeklap in de vergadering en op de tribunes). Het geheele Duitsche volk is één van zin. Hij kent zijn plicht in zijn vollen omvang. De wetsontwerpen hebben geen toelichting noodig. Ik verzoek om spoedige aanneming. De rede van den, rijkskanselier werd ook aan het slot stormachtig toegejuicht en met handgeklap begroet. Er heerschte algemeene ontroering.

De boodschap van Poincaré.

PARIJS, 4 Aug. In de boodschap van Poincaré aan de beide kamers verklaart de president o. a.: Frankrijk is het doel geworden van een brutalen, vooruit beraamden aanval. Het Duitsche rijk heeft eerst hedenavond Frankrijk den oorlog verklaard. Het kan aan Frankrijk sedert het begin van de crisis geen enkele handeling, geen woord zelfs verwijten welke niet vredelievend en verzoenend waren. Den dag nadat onze bondgenooten en wij openlijk de hoop uitspraken de vredelievende onderhandelingen voort te zetten, onder leiding van het kabinet te Londen, verklaarde Duitschland plotseling den oorlog aan Rusland, drong het grondgebied van Luxemburg binnen en beleedigde het edele Belgische volk op grievende manier. In den oorlog zal Frankrijk het recht aan haar zijde hebben, het zal heldhaftig worden verdedigd door haar zonen, gesteund worden door het verbonden Rusland en door de loyale vriendschap van Engeland. Frankrijk ziet reeds, hoe de geheele beschaafde wereld haar sympathie betuigt, want nogmaals vertegenwoordigt het op dezen dag voor de wereld de Vrijheid, de Gerechtigheid en de Rede. Leve Frankrijk!

BERLIJN, 4 Aug. Na de rede van den Rijkskanselier sprak de voorzitter. De storm van geestdrift in het land – zeide hij o.a. – bewijst, dat het Duitsche volk bereid is goed en bloed voor zijne eer op te offeren. Nooit is het volk eendrachtiger geweest. Ook zij die anders tegen den oorlog zijn, snellen onder het vaandel. Hunne vertegenwoordigers geven den Rijksdag zonder beperking de middelen voor de verdediging. (Levendigen bijval bij de niet-socialisten, handgeklap). Zoo trekt het volk te wapen in het bewustzijn van zijne kracht in den heiligen strijd, zeker van den zege. Na een verklaring van den sociaal-democraat Haase heeft de Rijksdag in een nieuwe zitting het geheele ontwerp voor den oorlog eenstemmig, zonder beraadslaging, aangenomen. (Stormachtig applaus.) Daarbij ook de oorlogskredieten tot een totaal van vijf milliard. De Rijkskanselier bedankte namens de rijksregeering. Terwijl allen, waarbij ook de socialisten, opstonden, bracht de voorzitter het "Hoch!" op den Keizer uit, waarmede alle burgerlijke partijen vol geestdrift instemden. De Rijksdag is verdaagd tot 24 November.

Oostenrijk en Servië.

PARIJS, 4 Aug. Men meldt uit Rome aan het "Journal", dat een telegram uit Nisj aan de "Messagero" meedeelt, dat de Serviërs aanvallend optreden tegen de Oostenrijkers.

PARIJS, 4 Aug. De correspondent van de 'New York Herald' in Rome verneemt, dat er in de Tsjechische regimenten in Bosnië munitie is uitgebroken. En voorts wordt er gezegd, dat er in Servië een Hongaarsch regiment opgeblazen zou zijn door de ontploffing van een mijn.

PARIJS, 4 Aug. Een bericht uit Weenen aan de "Excelsior" kondigt ernstige gevechten aan de Drina aan.

WEENEN. (Part.). De mobilisatie van het Oostenrijksche leger zal 8 Augustus gereed

zijn.

465

Engeland.

LONDEN, 3 Aug. (Officieel). De algeheele mobilisatie zal morgen te middernacht beginnen.

470

BERLIJN, 3 Aug. De in Londen verspreide geruchten over eene botsing tusschen Duitsche en Engelsche schepen op de Noordzee zijn onwaar.

475

BRUSSEL, 4 Aug. Men zegt, dat in antwoord op het telegram van den Koning der Belgen aan den Koning van Engeland deze laatste aan België de verzekering gaf, dat het België's geheele onafhankelijkheid en neutraliteit zou eerbiedigen en zal doen eerbiedigen.

480

LONDEN, 4 Aug. De ministerraad is vanmorgen om acht uur uiteengegaan. De buitenlandsche toestand werd er uitvoerig besproken.

485

LONDEN, 3 Aug. De "Daily Graphic" schrijft: Wij zijn bereid ter land en ter zee ten strijde te trekken met alle krachten van de drie koninklijke en van hun afhankelijke naties. Wij hopen oprecht, dat dit niet noodzakelijk zal zijn, maar als het noodzakelijkheid mocht worden, zullen wij gereed en vastbesloten zijn.

490

Alle bladen bevatten besprekingen van Grey's rede en stemmen in met het besluit van de regeering om zich aan den kant van de bevriende naties te scharen. Zelfs de "Daily News" schrijft, zonder echter Grey's opvattingen te accepteren: Wij moeten ons allen herinneren, dat wij Engelschen zijn en de taak onder de oogen zien, die ons te doen staat. Het blad doet voorts een beroep op de radicalen en socialisten om de regeering niets in den weg te leggen bij de volvoering van haar ernstige taak.

495

LONDEN, 4 Aug. Admiraal Sir John Jellicoe is benoemd tot opperbevelhebber der Engelsche vloot, admiraal Madden tot chef van den marinestaf.

500

LONDEN, 4 Aug. In het Lagerhuis heeft Asquith meegedeeld, dat als gevolg van de gebeurtenissen in België en van de onbevredigende mededeeling van de Duitsche regeering ontvangen, de Engelsche regeering de Duitsche heeft uitgenoodigd tot uiterlijk middernacht een verzekering te geven omtrent de neutraliteit van België, gelijk Frankrijk de vorige week aan Groot-Brittannië heeft gegeven.

BUITENLANDSCH NIEUWS.

De Fransche strijdkrachten.

505

Omtrent het Fransche leger hebben wij Zaterdag reeds een en ander medegedeeld. De infanterie op vredessterkte telt 13,113 officieren en 343,704 manschappen, de cavalerie 3873 officieren en 69,930 mannen, de artillerie 3560 officieren en 91,230 mannen en de genie 412 officieren en 17,670 manschappen. Alles en alles is het theoretische vredes-effectief van het Fransche leger 31,611 officieren en 613,716 manschappen. De koloniale troepen inbegrepen. Hoe groot het leger in oorlogssterkte worden kan, vinden wij niet vermeld.

510

De Fransche vloot bestaat uit 382 oorlogsbodems, te zamen 782114 ton. Hierbij zijn 23 pantserschepen, 22 gepantserde kruisers, 6 kruisers voor de kustbewaking, voorts nog 4 kruisers 1e kl., 5 2e en 5 3e kl., 237 torpedobooten en 56 onderzeeërs. Tegenover deze Russische en Fransche macht staat [**het Duitsche leger,**

515

het Duitsche leger,

waarover wij reeds eenige bijzonderheden hebben medegedeeld.

520

Chef van het leger is de Keizer, voordragende adjudant-generaal von Lyncker, dienstdoende generaal-adjudant generaal von Plessen, chef van den staf is generaal von Moltke en de acht leger-inspecteurs zijn: de generaals von Prittwitz, von Heeringen, von Bülow, Prins Ruprecht van Beieren, Groothertog Frederik II van Baden, Hertog Albrecht van Württemberg, von Eichhorn en von Kluck.

525

Het leger is, naar gegevens die wij aan de *Frankfurter Zeitung* ontleenen, ingedeeld in 25 legerkorpsen, omvattende 50 divisies infanterie en de garde cavalerie-divisie, en deze divisies bestaan uit 106 infanterie-, 55 cavalerie- en 50 veldartillerie-brigades, waarbij nog 8 voetartillerie- en 2 spoorweg-brigades komen. Er zijn 207 infanterie-regimenten, 18 bataljons jagers, 27 machinegeweer-afdeelingen, 110 regimenten cavalerie, 100 regimenten veldartillerie met 3732 stukken, 497 munitiewagens en 844 inspectie wagens.

De geheele vredessterkte van het Duitsche leger bedraagt volgens de laatste

530 begrooting 663,300 soldaten, 29,000 officieren, 107,000 onder-officieren, zoodat, de
eenjarige vrijwilligers meegerekend, de geheele sterkte komt op 819,000 man.
Over het leger op oorlogssterkte zijn geen officieele gegevens verstrekt, maar men
mag aannemen, dat alleen reeds het staande leger, reserve en landweer samen meer dan
535 55700 ton; 8 pantserschepen van 32900 ton (te zamen); 13 gepantserde kruisers, 43
beschermden kruisers. In het geheel 112 oorlogsbodem. Dit is de vlootstaat van 1913.

De Engelsche Vloot.

540 De Britsche staat telt 625 schepen, te zamen metende 2.370.326 ton, ongerekend
ongeveer 240 schepen van verouderd type.
Slagvaardig zijn: 71 pantserschepen, 34 gepantserde kruisers, 18 kruisers 1e klasse,
26 kr. 2e kl. en 52 kr. 3e kl. Voorts 217 torpedojagers, 73 onderzeeërs, 114
torpedobooten en 20 kanonneerbooten.

545 Ruslands leger en vloot.

Chef van het Russische leger is de Tsaar. Het aantal manschappen, dat in vreedstijd
onder de wapens staat, bedraagt, volgens de *Almanach de Gotha*, berekend naar de
begrooting 1913, ongeveer 1.384.000 man. Bij dit aantal zijn echter begrepen de
550 corpsen der gendarmerie en der kozakken. Hoe groot deze corpsen zijn en in hoeverre
zij, ook in tijd van oorlog, voor de bewaring van de rust in het binnenland noodig
zijn, valt natuurlijk niet bij benadering te zeggen en het laatste hangt geheel van
de omstandigheden af.
In oorlogstijd worden nieuwe legercorpsen gevormd in de westelijke militaire
districten. De regimenten kozakken, die in vreedstijd niet onder de wapenen staan,
555 tellen 10 divisies. De overige regimenten zijn ingelijfd bij de verschillende
legercorpsen.
Natuurlijk is het Russische leger in oorlogstijd aanmerkelijk grooter, doch hoeveel
groot, vinden wij niet vermeld. De vredessterkte van een bataljon infanterie
verhoudt zich tot de oorlogssterkte als een tot twee. Waarmee evenwel niet gezegd is,
560 dat het Russische leger in oorlogstijd dubbel zoo sterk zou zijn als in vreedstijd.
Het aantal batterijen en paarden bedraagt in den oorlog niet veel meer dan in
vreedstijd.
De Russische oorlogsvloot in de Oostzee bestaat uit 223 schepen, te zamen metende
588,532 ton. Hierbij zijn 9 slagschepen, 14 kruisers en 7 gepantserde, 78
565 torpedobooten en 13 onderzeeërs.

PERS-OVERZICHT.

Een eensgezind volk. —

570 "De nationale gedachte overheerscht op dit oogenblik de nationale geschillen." Dit
woord van mr. P. J. Troelstra stelt de Nieuwe Ct. als motto aan het hoofd van een
artikel waarin zij begint met den leider der Nederl. sociaaldemocraten dank te
brengen, dat hij "nationale klanken" heeft weten te vinden om aan zijn nationale
gevoelens uiting te geven."
Hij heeft zich met zijn partij in deze omstandigheden principieel aan de zijde der regeering
575 gesteld. Wat misschien nog meer beteekent: hij heeft zijn vele partijgenooten, die zich onder
de wapens bevinden, met kracht aangemaand datzelfde te doen in het besef dat ais er één
onschuldig is aan den vreeselijken krijg, die staat los te barsten, het onze regeering is. Hij
heeft de hulp der socialistische vakorganisaties aangeboden, wanneer de economische nood de
Regeering tot een beroep op haar medewerking mocht nopen.
580 Als een vaderlander in den besten zin des woords sprak ook dr. Bos namens de vrijzinnige
linkerzijde.
Innig dankbaar heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken zich betuigd voor deze
hartverheffende openbaring vaneen innerlijke eendracht, waarin, indien iets menschelijks ons
land en volk redden kan, al ons heil gelegen is. Door eendracht sterk, zullen wij ons
585 handhaven.
In een hoofdartikel "God regeert", schrijft *De Standaard* o. m. :
Brenge God de Heere oordeelen over de wereld, wie zou niet sidderen en vreezen; wie zou niet
vervaard zijn? Des Heeren wegen zijn wonderbaar; zij gaan ons menschenverstand te boven; wij
aanbidden en zwijgen stil. De vraag: waarom? dringt zich naar de lippen, maar wij zijn noch
590 bekwaam, noch bevoegd, daarop een antwoord te geven. De vraag: waartoe? — kunnen we beter
beantwoorden: de ure der verootmoediging is gekomen; de ure om af te zien van alle
menschelijke hoogheid en ons te vernederen voor het aangezichte Gods.
Als in dagen van nationaal wee, zooals Nederland er in vroegere tijden zoovele heeft
doorworsteld, de angst het hart der voorvaderen aangreep, gingen ze naar de bedehuizen en klom
595 de stemme des gebeds uit hun benauwde ziel.
En verder:
We zullen ons niet overgeven aan dwaze vrees; we zullen rustig en sterk zijn; we zullen

gelooven dat God regeert; en in Zijn hand berust het leven en 't lot der volkeren. Ieder der onzen zal zijn plicht doen waar dat hij geroepen wordt.

600 *Het Volk* geeft een toelichting van de houding der sociaal-democraten, door Mr. Troelstra in de Tweede Kamer ontvouwd. Zij zagen de noodzakelijkheid in, toe te stemmen, dat militaire maatregelen werden genomen, opdat het behoud van de onafhankelijkheid vrucht van eigen optreden zou zijn.

605 "Zich in dit geval af te scheiden van de regeering, die geheel in dezen geest handelt, en de maatregelen die noodzakelijk zijn te weigeren, ware een houding geweest, sociaal-democraten onwaardig, en staande beneden den verschrikkelijken ernst van het oogenblik."

610 In de tweede plaats hebben zij aangedrongen dat de regeering de reeds genomen maatregelen ter voorziening in den te verwachten economischen nood zoodanig zou uitbreiden, dat gedurende den oorlogstoestand niemand uit gebrek honger behoeft te lijden of van woning wordt beroofd.

Nederland en de Crisis.

Nederlands onzijdigheid.

615 Een buitengewoon nummer van de Nederlandsche Staatscourant bevat de kennisgeving der regeering, dat de Nederlandsche regeering in den tusschen de met Nederland bevriende mogendheden: Rusland, Frankrijk en Servië eenerzijds en Duitschland en Oostenrijk-Hongarije anderzijds uitgebroken oorlog, volstrekte onzijdigheid zal in acht nemen. Zij vermeldt voorts de ter handhaving dier onzijdigheid vastgestelde bepalingen.

620 Binnen het rechtsgebied van den Staat zoowel in Europa als in andere werelddeelen worden geen vijandelijkheden toegelaten, noch mag dit gebied als basis voor vijandelijkheden of operaties worden gebruikt.

625 Troepen of militairen, behoorende tot of bestemd voor de oorlogvoerenden, komende binnen het gebied van den Staat te land, worden onmiddellijk ontwapend en tot het einde van den oorlog geïnterneerd.

Oorlogsschepen, daarmede gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, mogen, wanneer zij in strijd met de betreffende voorschriften handelen, vóór het einde van den oorlog dit gebied niet verlaten.

Spedvergadering Raad van State.

Men meldt ons uit Den Haag, d.d. 4 Aug.:

Hedenavond kwam de Raad van State in speedvergadering bijeen.

Een verklaring der sociaal-democratie.

635 **Het Volk** bevat een door de sociaal-democraten Kleerekoper, Bergmeijer, Hoejenbos, Hermans, Schaper, Troelstra, Vliegen, Wibaut, Loopuit en v. d. Goes onderteekende "aan de Nederlandsche arbeidersklasse" gerichte verklaring, waarin duidelijk gemaakt wordt waarom de soc.-dem. Kamerfractie besloot aan de regeering haar steun te verleen in de tegenwoordige hachelijke omstandigheden. Daarna heet het:

640 De tijden, die ons thans wachten, zijn voor de geregelde werking onzer strijdactie niet gunstig. De organisatie moest vele van hare beste krachten afstaan aan de mobilisatie; de storing in het geldwezen zal misschien ook eenige instellingen der arbeidersbeweging tijdelijk verhinderen aan hare verplichtingen te voldoen – in één woord: de crisis die het gansch bedrijfsleven treft, zal vooral ook door ons worden gevoeld.

645 Bovendien is de aandacht des volks thans geheel ingenomen door de internationale gebeurtenissen, die elkander in verbijsterende snelheid opvolgen, en eischt de voorziening in de nood en van het oogenblik bovenal onze zorg en medewerking.

650 In deze omstandigheden drukken wij u met diepen ernst op het hart, trouw te blijven aan uwe organisaties, het eenig wapen, dat het proletariaat in den strijd om zijne verheffing ten dienste staat.

Wat uit den chaos, die thans in Europa heerscht, zal voortkomen, is thans niet te zeggen. Het kan zijn, dat de ellende, die het kapitalisme thans over de menschheid brengt, millioenen, die tot heden tegenover ons zijne kazen, de oogen zal openen voor zijne onhoudbaarheid en dat daardoor de kansen der proletarische beweging enorm zullen worden versterkt.

655 Dit echter zal alleen kunnen gebeuren, als tijdens deze crisis die beweging hare machts- en strijdmiddelen intact weet te houden. En, kameraden, het is uwe taak, hierop boven alles uw streven te richten.

Telegraphie. – Telegrammen in overeengekomen taal zijn in Turkije niet toegelaten.

660 In de Zuid-Afrikaansche Unie zijn tot nader order alleen telegrammen in Engelsch, Fransch of Hollandsch toegelaten. Zij moeten den naam van den afzender dragen. Verkorte adressen zijn niet toegelaten. Telegrammen in verstaanbare taal worden aangenomen op risico des afzenders. Engelsche regeeringstelegrammen zijn onbeperkt toegelaten.

665 Particuliere telegrammen voor Frankrijk en Algiers worden alleen aangenomen op risico

der afzenders en indien zij zijn gesteld in verstaanbaar Duitsch, Engelsch, Spaansch, Fransch, Italiaansch, Portugeesch of Russisch.

670 Telegraaflijn verbroken. – Uit Zevenaar verneemt de *N. R. Ct.*, dat de telegrafische
gemeenschap langs de lijn Emmerik–Zevenaar gisternacht te Elten door de Duitschers is
verbroken.

Vereeniging voor den Effectenhandel.

675 Het bestuur van de "Vereeniging voor den Effectenhandel" bericht haar leden, dat art.
47 van het reglement op den handel buiten werking is gesteld, en dat dit reglement is
aangevuld met drie bepalingen, de eerste regelende dat een geldnemer niet op tijd de
prolongatie of de beleening opzegt. In dat geval wordt de prolongatie geacht met een
maand te zijn verlengd tot een rentekoers van 2 pct. hooger dan die de Ned. Bank voor
680 buitenlandsche leeningen op den dag der combinatie in rekening brengt. De tweede
bepaling houdt in, dat de rentekoers voor callposten met ingang van 3 Augustus 2 pCt.
boven, de rente, die de Ned. Bank voor buitenlandbeleeningen in rekening brengt,
berekend moet worden.

Een derde bepaling zegt, dat de geldgever de bevoegdheid heeft hem in onderpand
gegeven fondsen bij derden te belenen.

685 Eene waarschuwing. – De Nederlandsche Bond van Koffiehuis- en Restauranthouders en
Slijters raadt zijn leden aan, te waken tegen drankmisbruik, vooral door militairen.

Albanië.

690 (Vervolg van bldz. 6). Nader verneemt het *H.bl.* uit Durazzo d.d. 3 Augustus:
De officieren Roelfsema, De Waal, Sluys, Reddingius, De Groot, Sonné en de sergeant
v. Vliet verlieten Maandagmorgen 9 uur Durazzo, om naar het vaderland terug te keeren
via Bari.

695 Zeer vele personen kwamen hen vaarwel zeggen. De kanonnen der citadel losten zeven
schoten ter eere van de vertrekkende officieren, terwijl de Nederlandsche driekleur
geheschen werd. Dat was een indrukwekkend oogenblik.

De officieren Kroon, Roelfsema, De Waal, weddingius, De Jongh en Sonné ontvingen bij
700 het afscheid van den Mbret de versierselen van officier in de Orde van Scanderbeg, en
herinneringsmedailles, terwijl den sergeant Van Vliet de medaille voor moed en beleid
werd vereerd.

De majoor Sluys en De Groot arriveerden vanmorgen uit Valona om oogenblikkelijk weer
te vertrekken.

705 Generaal De Veer, majoor Kroon en kapitein De Jongh blijven hier wachten op Verhulst
en Reymers. De generaal heeft gisteren besprekingen geopend met de opstandelingen om
hunne invrijheidsstelling te verkrijgen. Morgen wordt het antwoord verwacht.

TELEGRAMMEN.

De oorlog.

Engeland verklaart Duitschland den oorlog.

710 **BERLIJN, 4 Aug. Kort na zeven uur verscheen de Engelsche gezant Goschen op het
Ministerie van Buitenlandsche Zaken om den oorlog te verklaren en zijn paspoort te
vragen.**

Visé in België ingenomen.

715 **VISÉ, 4 Aug. Onverwacht verschenen hier 150 Duitse auto's, elk met 10 man bezet.**

Een ooggetuige telefoneerde ons gisteravond uit Maastricht omtrent een gevecht bij
720 Visé, dat eindigde met een voorloopige overwinning der Duitschers: Hedenmorgen vroeg
naderden Duitse troepen, voor het meerendeel cavalerie, uit oostelijke richting de
Hollandsche grens ten Zuiden van Maastricht. Zij droegen echter zorg de grens niet te
overschrijden, zelfs werden posten uitgezet, die de eigen troepen moesten waarschuwen
niet te ver te gaan. De hoofdmacht trok daarna naar het op den rechteroever van de
Maas gelegen Belgische stadje Visé, dat niet verdedigd werd. Aan den overkant
bevinden zich echter twee Belgische forten; de beide Maasoeveren zijn daar ter plaatse
verbonden door een brug. Toen de Duitschers naderden, liet de bezetting der forten de

725 brug met dynamiet springen; de poging gelukte niet ten volle; de brug bleef voor een
deel intact. Nauwelijks waren de Duitse troepen, onder wie zich ook een afdeeling
genie bleek te bevinden, in Visé, of zij stelden een onderzoek naar den toestand van
de brug in, waarvan het gevolg was, dat de genie onder het vuur der Belgische
vesting-artillerie begon met een noodbrug te leggen. Deze poging kon niet tot een
730 goed einde worden gebracht, het Belgische vuur bleek te hevig. Een heftig gevecht
ontspon zich nu; de Belgen beschikten over meer artillerie, maar de Duitschers zetten
zich vast in de huizen van Visé op den rechteroever. Gedurende den geheelen

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

voormiddag duurde deze wederzijdsche beschieting. Toen schoven de Duitschers hun genie weer vooruit, die nu begon de gedeeltelijk vernielde vaste brug te herstellen. Dit gelukte beter dan straks het leggen van de nieuwe brug, en omstreeks 5 uur trok de Duitse cavalerie over de Maas, gesteund door een hevig geweer- en artillerievuur van den rechter-oever. Tot op het laatste oogenblik hadden de Belgen stand gehouden; ten slotte ontruimden zij echter de vestingwerken en trokken af in de richting van Luik. Intusschen waren tal van bewoners der omliggende dorpen met have en goed gevlucht, vooral op Hollandsch grondgebied. Tegen den avond hield het vuren op. De Duitschers zaten echter niet stil en presten den bewoners van Visé om te helpen bij het herstellen van de Maasbrug. Van Oostelijke richting rukken intusschen massa's Duitse infanterie aan. De bedoeling is dus blijkbaar heden het Belgische gebied verder binnen te rukken. Gedurende het gevecht zweefden Belgische areoplanen boven Visé, blijkbaar met het doel de Duitse stellingen te verkennen. Zij wierpen niet met bommen. De Duitse vuurde op hen met ontplofbare projectielen, echter zonder resultaat. Onze zegsman kreeg den indruk, dat aan geen van beide zijden groote verliezen geleden zijn, daar de partijen zich voortdurend goed gedekt hielden. De Duitschers hadden, zooals van zelf spreekt de meeste dooden en gewonden, vooral veroorzaakt toen zij aan de bruggen werkten en daarna over de rivier trokken. (De vestingwerken, die de Duitschers hier geforceerd hebben, zijn voorwerpen van de Belgische Maasstelling. Wanneer zij voortrukken, zullen zij waarschijnlijk morgen reeds stooten op de hoofdlinie).

LUIK, 4 Aug. Onder voorbehoud wordt gemeld dat een klein Duitsch detachement is komen parlementeeren met den eisch dat Luik zich zou overgeven.

BRUSSEL, 4 Aug. De meeste Duitse handelshuizen hebben de Duitse namen en titels doen verwijderen.

BRUSSEL, 4 Aug. Dinsdag 4 uur heeft de Belgische regeering vernomen dat de Duitschers hun marsch voortzetten in de streek van Fleron bij Luik, buiten de kring der forten die vuren. In weerwil daarvan willen zij blijkbaar de Maas bereiken en langs de rivier optrekken.

BRUSSEL, 4 Aug. De minister van oorlog heeft telegraphisch medegedeeld aan de Commandanten in de provinciën dat, nu België in oorlog is met Duitschland, het overschrijden van de grens door Fransche of Engelsche soldaten niet als een vijandelijke daad kan worden beschouwd.

BRUSSEL, 4 Aug. Verschillende bladen deelen mede, dat in den nacht van Maandag op Dinsdag het 6de Duitse legercorps op het gebied van Moresnet (het neutrale landje) was gelegerd en in massa opmarcheerde om zich te verzamelen tusschen Moresnet en Eupen. De Duitschers worden uit Luik en Namen gezet. Men hoort kanongebulder te Aywaille.

PARIJS, 4 Aug. In de kamer heeft Viviani een overzicht gegeven van de diplomatieke onderhandelingen en van den toestand. De spreker vond luide toejuicing toen hij hulde bracht aan de houding van België en het leugenachtig noemde dat een (?) Fransche vlieger over de Duitse en de Belgische grens was gevlogen.

LONDEN, 4 Aug. Het besluit voor de mobilisatie van het Engelsche leger is in het officieele blad verschenen.

De begrafenis van Jaurès.

PARIJS, 4 Aug. Hedenochtend is Jaurès begraven. Er was een groote menigte op de been. De President der republiek was vertegenwoordigd door Viviani, die een lofrede hield op den grooten volkstriebun.

PARIJS, 4 Aug. In de Kamer heeft de voorzitter een lofrede gehouden op Jaurès. Zij werd in diepe stilte aangehoord en aan het einde toegejuicht. Viviani las een schrijven voor van den president, dat eveneens met applaus werd beloond.

LONDEN, 4 Aug. Reuter verneemt dat het Duitse gezantschap afschrift ontving van de Britsche nota die Goschen kreeg om te Berlijn te overhandigen. Grey verzocht den Duitschen gezant Lichnowsky om hem morgen op zijn departement op te zoeken. Zoo noodig zouden de Vereenigde Staten de zaken van de Duitse ambassade op zich nemen.

800 **LONDEN**, 4 Aug. Asquith zeide in het Lagerhuis dat hedenmorgen was geseind aan den
Britschen gezant te Berlijn, om hem in kennis te stellen van het verzoek van den
Belgischen koning aan koning George, van de Duitsche nota aan België en de weigering
van België. Daarbij de mededeeling dat de Britsche regeering zich verplicht acht te
805 protesteeren tegen deze schending van het tractaat tusschen Duitschland en Engeland,
en de verzekering moet vragen dat de Belgische neutraliteit zal worden geëerbiedigd.
Wij vragen onmiddellijk antwoord.
Hedenmorgen kregen we bericht van den Britschen gezant te Brussel dat Duitschland het
plan had om zijn maatregelen in België door te zetten, des noods met geweld. Tegelijk
berichtte de Belgische gezant te Brussel dat het Belgische gebied was overschreden.
810 Dezen morgen overhandigde de Duitsche gezant een telegram van den Duitschen minister
van buitenlandsche zaken, meldende dat zelfs wanneer het Belgisch gebied werd
overschreden, Duitschland in geen geval Belgischen grond zou annexeeren. De
oprechtheid van deze verklaring wordt bewezen – zoo luidde het verder – door het
feit, dat Duitschland plechtig zijn woord heeft gegeven om Nederland en zijn
neutraliteit te eerbiedigen en dat Duitschland zich niet kon blootstellen aan een
815 Franschen aanval dwars door België, gelijk volgens onweerlegbare mededeeling was op
touw gezet.
Asquith zeide: Wij kunnen dat in geen enkel opzicht als een voldoende verklaring
aanmerken (toejuichingen). Ten antwoord hebben we eenzelfde verzekering betreffende
de neutraliteit gevraagd als van Frankrijk en tevens dat het zulk een bevredigende
820 verklaring tegelijk aan een antwoord op het telegram van den Britschen gezant vóór
middernacht zou worden bezorgd. (Luide toejuichingen).

[Het Nieuws van den Dag, No. 13702]

825 **TELEGRAMMEN.**

De Oorlog.

Engeland en Duitschland.

830 **LONDEN**, 4 Aug. Men verzekert, dat de Regeering bericht heeft ontvangen, dat de
Duitsche vloot een Britsche mijnenlegger in den grond heeft geboord en dat de
torpedovernieler "Pathfinder" werd achtervolgd, maar ontkwam.

835 **LONDEN**, 4 Aug. Het officieele blad bevat een aantal besluiten, in verband met de
geheele mobilisatie en de verdediging des lands, maatregelen waarbij de spoorwegen
geheel onder staatstoezicht worden gesteld.

LONDEN, 4 Aug. Het besluit voor de mobilisatie van liet Engelsche leger is in 'het
officieele blad verschenen.

840 **PARIJS**, 4 Aug. Het volgende antwoord van den Franschen gezant, den 23sten Nov. 1912
aan minister Grey gegeven, wordt in herinnering gebracht: De Fransche gezant is
gemachtigd minister Grey mede te deelen, dat in geval "een onzer beide regeeringen
ernstige reden mocht hebben om te vreezen, 't zij voor den aanval van een derde
mogendheid, 't zij voor eenig voorval dat den algemeenen vrede zou bedreigen, die
845 regeering onmiddellijk met de andere zou onderzoeken of beide regeeringen moeten
samenwerken, ten einde een aanval te voorkomen of den vrede te bewaren. In dat geval
zouden beide regeeringen overleggen welke maatregelen beide gemeenschappelijk moeten
nemen. Indien die maatregelen mochten bestaan in een oorlog, dan zouden beide
regeeringen terstond de plannen hunner generale staven in overweging nemen en
850 vervolgens elkander die mededeelen.

LONDEN, 5 Aug. De koning heeft een boodschap gericht tot Sir John Jellicoe, den
opperbevelhebber der Britsche vloot, luidend:
In dit ernstig oogenblik van de geschiedenis onzer natie zend ik u, en door uw
855 tusschenkomst tevens den officieren en bemanning der vloot, waarover gij het commando
op u genomen hebt, de verzekering van mijn vertrouwen, dat zij onder uw commando den
ouden roem onzer koninklijk marine zullen doen herleven en vernieuwen en dat zij
opnieuw zal bewijzen, een werkelijk schild te zijn voor Groot-Brittannië en het rijk
op het uur van beproeving. (get.) George, Koning en Keizer.

860 **LONDEN**, 5 Aug. Reuter verneemt, dat het volgende communiqué om kwart over twaalf
vannacht aan het ministerie van buitenlandsche zaken is bekend gemaakt:
Wegens de botte weigering van het verzoek der Britsche regeering, dat de Belgische

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

neutraliteit geëerbiedigd zou blijven, heeft de gezant in Berlijn zijn paspoort
ontvangen. De Britsche regeering verklaarde aan de Duitsche, dat van 11 uur 's avonds
865 den vierden Augustus de oorlogstoestand tusschen Engeland en Duitschland bestaat.

Frankrijk en Duitschland.

PARIJS, 4 Aug. In de kamer heeft Viviani een overzicht gegeven van de diplomatieke
onderhandelingen en van den toestand. De spreker vond luide toejuiching toen hij
870 hulde bracht aan de houding van België en het leugenachtig noemde dat een (?)
Fransche vlieger over de Duitsche en de Belgische grens was gevlogen.

BERLIJN. Cambon verliet lieden Berlijn, na tegen de schending van Luxemburg en het
ultimatum, aan België gesteld, geprotesteerd te hebben.
875

PARIJS, 4 Aug. Een mededeeling van het ministerie van oorlog meldt dat de mobilisatie
plaats heeft in de grootste kalmte.

Een escadron Duitsche huzaren, dat op Villers la Montagne aanrukte, is teruggejaagd
door de Fransche jagers te voet. Een Duitsch onder-officier is gevangen genomen. Een
880 Duitsch regiment cavalerie, dat tot Morfontaine naderde, trok zich terug tegenover
een compagnie infanterie.

Zeventien Elzassers, die poogden op Fransch gebied te komen, zijn in Mühlhausen
gefusilleerd.

885 **METZ.** (Part.). Alle leden van de vereeniging "Souvenir Français, zijn gevangen
genomen, nadat de oud-president Alexis Samain gefusilleerd was.

Rusland en Duitschland.

890 **BERLIJN, 4 Aug. Uit Koningsbergen wordt gemeld: de Duitsche troepen bestormden
Kibarty. De Russen trokken met achterlating van gevangenen naar het Oosten terug. De
eigen verliezen zijn gering.**

BERLIJN, 4 Aug. De gelden, die hier voor Russische rekening op de groote banken waren
gedeponeerd, zijn als bezit van een vijandelijke mogendheid in beslag genomen.
895

LONDEN, 4 Aug. Er wordt bekend gemaakt, dat in den ochtend van 1 Augustus minister
Grey den Britschen gezant Buchanan telegraphisch heeft opgedragen, onmiddellijk een
audiëntie aan te vragen bij den Tsaar om hem een boodschap van Koning George over te
brengen, met verzoek de deur voor onderhandelingen voor vrede open te laten. De tsaar
900 antwoordde: "Ik zou gaarne op uw voorstel ingaan, indien Duitschland ons niet
hedenmiddag den oorlog had verklaard. Daardoor wordt onze mobilisatie
gerechtvaardigd. Die oorlogsverklaring kwam absoluut onverwacht, omdat ik Keizer
Wilhelm de stellige verzekering had gegeven, dat mijne troepen niet zouden oprukken
zoolang de onderhandelingen voortduurden, in dit plechtig uur wensch ik u nogmaals te
905 verzekeren, dat ik alles heb gedaan wat in mijn macht was om den oorlog te
verhinderen. Nu deze oorlog mij is opgedrongen, vertrouw ik, dat uw land niet in
gebreke zal blijven om Frankrijk en Rusland te steunen."

Duitschland en België.

910 **BRUSSEL,** 4 Aug. Daar de Duitschers stuitten op vernielde bruggen en kunstwerken,
waren zij genoodzaakt noordwaarts te trekken. Zij schonden het Nederlandsch
grondgebied bij Tilburg en trokken over de Maas bij Eysden. Het 10e legerkorps moet
te Eysden zijn, het 7e, sterk 40,000 man, te Verviers. Visé en Argenteau staan in
brand. Burgers moeten op de Duitschers hebben geschoten, waarna dezen Visé in brand
915 hebben gestoken. 100,000 Duitschers rukken op naar Luik, waar morgenochtend een
gevecht wordt verwacht.

Een gewonde Duitsche officier, die gevangen werd genomen, was verbaasd over den
tegenstand, dien de Duitschers in België ondervonden. Men had hun te Berlijn
verzekerd, dat er in België in 't geheel geen verzet zou worden geboden. (Bij
920 telefonische navraag te Tilburg, hedennacht om half twee, kon men ons dit gerucht
niet bevestigen, althans niet wat betrof de neutraliteitsschending in Noord-Brabant.
Wat de aanwezigheid van Duitsche troepen bij Eysden betreft, bij telefonische navraag
te Maastricht bleek ons, dat men daar ter plaatse hetzelfde gerucht vernomen had. Men
deelde ons echter mee, dat, ook al houdt het waarheid in, dit nog niet beteekent, dat
925 de Duitschers Nederlandsch grondgebied geschonden zouden hebben.

Eysden ligt zoo dicht bij de grens, dat "de Maas bij Eysden", waarvan in bovenstaand
telegram sprake is, ook wel Belgisch gebied kan zijn. Red. N. v. d. D.)

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

930 **BRUSSEL**, 4 Aug. (part.). Groote opwinding heerschte gisteravond in de Belgische
hoofdstad. De volksmenigte was door de berichten, omtrent de gewelddadigheden in
oostelijk België zóó verontwaardigd, dat zij zingend en dreigend langs de boulevards
manifesterden en ten slotte in alle café's, waar Duitsche uithangborden of namen
verrieden dat zij aan Duitschers toebehoorden, den boel kort en klein sloegen. Ook te
935 Antwerpen hadden soortgelijke relletjes plaats. De militaire commandant van Antwerpen
heeft bevolen, dat de in Antwerpen gevestigde Duitschers vóór heden-(Woensdag)-avond
de stad moesten hebben verlaten.

BRUSSEL, 5 Aug. Uit Antwerpen wordt geseind, dat een verbitterde menigte in
940 verscheidene cafés en een groot restaurant alles kort en klein sloeg, het Duitsche
consulaat verwoestte en het wapenschild meenam. Toen de ordeverstoringen 's avonds
voortduurden, kondigde de militaire gouverneur de krijgswet af en nam alle uitgewezen
Duitschers in hechtenis. Zij zullen hedenavond uit Antwerpen vertrekken.

Het gevecht bij Visé.

945 **MAASTRICHT**, 5 Aug., 's morgens 10 uur. (Van onzen correspondent). Het gevecht op de
Belgische grens duurt voort. Het gebulder der kanonnen is duidelijk te hooren. Van de
torens ziet men het vuur. Vanmorgen kruisten vliegmachines en een bestuurbare
luchtballon boven Maastricht. Massa's gezadelde Duitsche paarden kwamen hedennacht de
950 stad binnenstormen en werden opgevangen. Een troep van 5000 vluchtende Duitschers is
hier doorgetrokken, van eten voorzien en vanmorgen om vier uur per trein naar Aken
gezonden. De ambulance in Eijsden ligt vol. Volgens gerucht schijnen de Duitschers.
die bezig zijn een nieuwe brug over de Maas te slaan, hij Visé als ratten
doodgeschoten te worden. Zoo juist verneem ik, dat 500 Duitschers de Maas over zijn
955 bij Visé. Drie gewonde Duitschers liggen op Calvariënberg.

Duitschland en Zwitserland.

PARIJS, 4 Aug. Uit Montbéliard wordt verzekerd, dat de Duitschers de onzijdigheid van
Zwitserland geschonden hebben.

Turkije.

960 **KONSTANTINOPEL**, 5 Aug. De regeering verklaart dat Turkije zich angstvallig onzijdig
zal houden. Het parlement zal uiteengaan tot November.

KONSTANTINOPEL, 5 Aug. De regeering deelt mede, dat zij, ten einde Turkije's
965 neutraliteit striktelijk te kunnen bewaren, de Dardanellen gesloten heet voor vreemde
schepen.

De neutralen.

970 **LONDEN**, 5 Aug. Uit Washington geseind, dat President Wilson de
neutraliteitsverklaring voor de Vereenigde Staten uitvaardigde.

BERLIJN, 4 Aug. Uit Kopenhagen wordt gemeld, dat de Deensche regeering besloten
heeft, absoluut neutraal te blijven.

975 **BERLIJN**, 5 Aug. Naar uit Boekarest wordt gemeld, besloot de Kroonraad in zijn heden
te Sinaja gehouden zitting dar Rumenië neutraal zal blijven.

De begrafenis van Jaurès.

980 **BRUSSEL**, 5 Aug. Uit Parijs wordt geseind, dat Deschanel in de kamer een lijkrede
hield op Jaurès. Daarna las Viviani een stormachtig toegejuichte verklaring van den
president voor, waarin de politieke toestand werd uiteengezet.
Hij voegde er bij, dat de kamers nu verdaagd zullen worden, maar de zitting blijft
geopend. Ten slotte hield hij een warm-patriottische rede. Deschanel zeide, dat de
985 vertegenwoordigers der natie door zich onder de vaandels te scharen, om aan dezen
monsterachtigen aanval het hoofd te bieden, zich geheel stellen aan de zijde der
regeering. De volksvertegenwoordigers verlieten de zaal, onder het geroep van "Leve
Frankrijk".

990 **PARIJS**, 4 Aug. (part.). Bij de begrafenis van Jaurès hebben zich, tegen de
verwachting in, geen buitengewone incidenten voorgedaan. Wel was een buitengewoon
talrijke menigte getuige van de plechtigheid, doch het Parijsche publiek gedroeg zich
buitengewoon kalm en zelfbewust. Nu en dan hebben spontane betoogingen plaats voor
het monument van Elzas-Lotharingen. In den laten nacht kwam het bericht binnen van de
definitieve bereidverklaring van Engeland om de neutraliteit van België te

995 eerbiedigen. Toen maakte zich een buitengewone agitatie van de menigte meester.

Verspreide berichten.

NEW-YORK, 4 Aug. De 'Kronprinzessin Cecilie', die ruim twee millioen aan boord heeft, is te Bar-Harbour (de haven in Maine) binnengelopen.

1000

(Zie verder *Laatste Berichten*).

BRIEVEN UIT ENGELAND.

(Van onze correspondent).

1005

Wat zal Engeland doen?

(Geschreven 24 uur vóór de oorlogsverklaring van Engeland aan Duitschland. Red.)
Londen, Maandag 3 Aug.

1010

De gebeurtenissen volgen elkaar zoo snel op, dat men zich nauwelijks in den eenen toestand heeft ingedacht, of een geheel nieuwe is geschapen. Gisterenmorgen nog leefden we in de hoop dat de oorlog beperkt kon blijven tot Duitschland, Oostenrijk, Rusland en den Balkan, toen kwam het ontstellende bericht van den inval der Duitsche troepen in Luxemburg en heden het onbevestigde bericht dat Bazel door een Duitsch detachement was ingenomen en het nog veel ernstiger nieuws van de schending der Belgische onzijdigheid.

1015

Dit laatste heeft Engeland nu werkelijk ook zijn kalme onverschilligheid en zijn wensch om buiten het geschil te blijven doen verliezen en België's noodkreet, tot de Britsche regeering gericht, heeft den waren toon getroffen om te maken dat Engeland althans wat de integriteit van België (en Nederland) en de veiligheid der Fransche kust betreft, zeer zeker zal ingrijpen wanneer die worden bedreigd.

1020

In België's geval is de schending van het grondgebied een voldongen feit. De positie van Nederland is van nog grooter belang voor Engeland dan België en mócht Nederland's Oostgrens worden bedreigd of overschreden door een gewapende macht, dan is de tusschenkomst van Engeland te verwachten.

1025

Toch moet één ding niet uit het oog worden verloren: Nederlands neutraliteit is door géén der groote mogendheden gewaarborgd; zelf moet het trachten de onafhankelijkheid van zijn gebied te handhaven, geen belofte of verbond bindt Engeland of Frankrijk tot het geven van hulp. Maar daar Engeland noch Frankrijk gedoogen kan, dat Duitschland aan de Noordzee een versterkte haven krijgt, is voor ons de kans om gesteund te worden in de verdediging van onze onafhankelijkheid zeer groot. En na de rede van Sir Edward Grey in het lagerhuis is die kans bijna tot zekerheid geworden.

1030

De toestand wordt hier beschouwd te zijn als volgt:

De Britsche vloot ligt voor Wilhelmshaven en voor het Skagerak en belet de Duitsche vloot (zoo mogelijk) den toegang tot de Noordzee. Terzelfdertijd zijn er in de Noordzee voldoende Britsche kruisers om, zoo mogelijk, den kleineren staten te hulp te komen.

1035

De dag van heden was voor Londen een vacantiedag, een zoogenaamde "bank holiday". Dit geeft aan den minderen man tusschen Paschen en Kerstmis de eenige kans drie dagen vrijaf te hebben (van Zaterdag tot Dinsdag). Een vacantiedag dus, maar nooit zag Londen er op een "bank holiday" zoo weinig verlaten uit. In de hoofdstraten paradeeren de menschen voor de gesloten winkels als was het een gewone Zaterdagmiddag en aan de stations - Charing Cross in het bijzonder - is het een leven en beweging of het een feestdag ware.

1040

Maar toch is de stemming van de bevolking noch feestelijk, noch onverschillig. Laten de opgecommandeerde Fransche reservisten de Marseillaise zingen hij hun vertrek, de Engelschman komt niet gauw tot zulke opgewonden uitingen. Hij blijft nuchter en wacht af wat het geven zal. Buiten een kleine kliek, waarschijnlijk van belanghebbenden, die uiting vond in de Harmsworth-bladen ("Times", "Daily Mail" en dergelijke) wenschte niemand hier den oorlog en het is waarschijnlijk, dat, als Duitschland niet de fatale fout begaan had Luxemburg's neutraliteit en België's grondgebied te schenden. Engeland zich zou bepaald hebben tot "moreelen" steun van Frankrijk. Nu echter kan men de oorlogsverklaring van Engeland aan Duitschland ieder oogenblik verwachten, als Duitschland zijn troepen niet uit België terugtrekt.

1045

In de clubs is die stemming thans zeer oorlogsgezind. In de National Liberal Club was in de vorige dagen de stemming van velen nog vóór onthouding; thans zwijgen de vredesvrienden en staat men als één man klaar om de regeering te steunen, indien zij krachtdadig zal moeten optreden. In het lagerhuis klom het enthousiasme onder Grey's rede (waarvan Reuter den inhoud seinde) voortdurend en steeg tot geestdrift, toen Redmond namens de Ieren verklaarde, dat zoowel Ulster als het zuiden en oosten van Ierland het Groene Eiland zelf zouden verdedigen en de regeering dus gerust de Britsche troepen uit Ierland kon wegtrekken.

1060

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

Het politiek uitspannel is vol donkere wolken, maar er is een zilveren randje zichtbaar en dat is Engeland's vaststaand besluit om Duitschland geen vasten voet te geven aan de Noordzeekust.

1065 Militaire berichten.

Het is wenschelijk gebleken nog eens de aandacht te vestigen op de wijze waarop brieven aan militairen moeten worden geadresseerd.

Op het adres moet voorkomen:

Naam.

1070 Hoofdkwartier (algemeen of v. h. veldleger), stafkwartier, (eener divisie), brigade, regiment, bataljon, afdeeling, compagnie, batterij, escadron, linie of stelling, oorlogsschip enz., waarbij of waarop de geadresseerde is ingedeeld, dit zoo nauwkeurig als mogelijk is. Als voorbeelden kunnen dienen: [volgen 3 voorzijden van briefkaarten]

1075 De verzending voor den geadresseerde geschiedt dan door de zorg van den veldpostdienst, waaraan de gewone post de stukken overgeeft.

Het Roode Kruis.— Reeds ia met een enkel woord gemeld, dat het Hoofd-Comité van het Roode Kruis in volle actie is bijgestaan door een belangrijk hulppersoneel o. a. padvindere als ordonnansen op de fiets; voorts hebben onderscheidene particulieren hunne auto's beschikbaar gesteld.

1080 Alle comités van het Roode Kruis over geheel ons land zijn in volle werking. Men is bezig met het inrichten van noodziekenhuizen, het aanwerven van personeel en het verzamelen van materieel.

1085 Vele eigenaars boden aan hun buitengoederen als ziekenhuizen in te richten.

In Den Haag stelde het gemeenteraadslid, de heer Deen, zijn villa in de Zeestraat geheel ter beschikking van het Roode Kruis.

INGEZONDEN.

1090 *(De Redactie verbindt zich niet tot teruggaaf van ingekomen stukken.)*

Het oppotten van klinkende munt.

Zeer geachte Redactie,

1095 Beleefd en dringend verzoek ik u, wellicht ten overvloede, het onderstaande in uw dagblad wel te willen opnemen.

Velen, in de eerste plaats de Minister van Landbouw, sprekend in de Staten-Generaal, hebben er reeds op gewezen; maar men kan thans niet genoeg een beroep doen op allen, zoowel groote als kleine bezitters van geld om dit in omloop te brengen; en dan vooral de klinkende munt.

1100 Oppotten van geld is nooit goed, in de bestaande omstandigheden is het een euvelaad. Ter wille van het algemeen welzijn houde en brenge het Nederlandsche volk het geld, het ruilmiddel, in omloop!

1105 De regeering, de groote bankiers hebben al het mogelijke gedaan, doch als het gansche volk niet medewerkt en, niet op deze krachtige leiding vertrouwend, de onontbeerlijke zilveren en gouden munten achterbaks houdt, dan is die goede leiding toch tevergeefs, en men helpt dan mee om de thans zoo gemakkelijk te ontstane verwarring en ontwrichting der orde te bevorderen, inplaats van te helpen ontgaan.

1110 Daarom, ieder die te betalen heeft, betale *op dezelfde wijze* als hij gewoon was te doen! Ieder, die vorderingen heeft uitstaan, doch geen geldsgebrek heeft, vordere niet op!

Men hebbe geloof, men schenke vertrouwen, ter wille van het landsbelang.

N. G. TEDING VAN BERKHOUT.

Amsterdam, 4/8 1914.

1115 De Zilvernood.

Mijnheer de Redacteur!

1120 Om het ongerief, verbonden aan het vasthouden van zilver, eenigszins tegen te gaan, stel ik het volgende voor: Iedere huismoeder die het kan doen koope van haren soliden winkelier voor f10 bons in bedragen van f0.25, f0.50, f0.75 of f1,00 en betale daarmede bij eventueele leverantiën.

Dit zou voor winkeliers in het bezit van kasregisters met bonsysteem zeer gemakkelijk te doen zijn, en tevens voor hen het voordeel hebben om ook aan hunne grossiers contant te kunnen betalen.

1125 Ik hoop dat dit moge bijdragen tot vermindering van den last, verbonden aan het vasthouden van zilver.

Uw abonné, Sloterdijk. J. E. JANSSEN.

Tweede (laatste) Blad.

BUITENLANDSCH NIEUWS.

1130 **De oorlog.**

Ook Engeland!

Zoo heeft de Deutsche regeering de geheele wereld getrotseerd en Engeland's onzijdigheid niet willen koopen door de belofte om België's onzijdigheid te eerbiedigen. Waarom niet? Men staat verstomd als men 't verneemt! Voelt Duitschland
1135 zich dan zóó sterk, dat het naast den oorlog met Rusland, Frankrijk, België en Servië en alleen geholpen door Oostenrijk-Hongarije nog het conflict met Engeland aandurft? Of is het vermoeden juist dat het geheele Deutsche veldtochtplan klaar lag met de schending van Belgisch gebied, terwijl de Deutsche systematiek het voor 't welslagen der onderneming gevaarlijker maakte, dit plan te wijzigen, dan Engeland mede als
1140 vijand aan te nemen, waarop, immers bij de voorbereiding wèl gerekend zal zijn? Of heeft in Berlijn militaire "Schneid" het gewonnen op wijs diplomatiek beraad? Wij weten het niet, maar wel weten wij, dat de oorlog, die er een had kunnen zijn tusschen het Drievoudig en het Tweevoudig Verbond van het Europeesche vasteland, thans er een geworden is tusschen de volledige Triple Entente en de beide mogendheden
1145 van Midden-Europa (wat de groote mogendheden betreft). Duitschland heeft het aan zichzelf te wijten, dat zijn taak zoozeer verzaagd is. Wat het Deutsche volk daarvan zeggen zal, als het na den oorlog zijn regeering ter verantwoording roept? Op het oogenblik is de tijd daarvoor niet gekomen, en de kanselier wordt in den rijksdag toegejuicht, zelfs als hij erkent, dat Duitschland het volkenrecht met voeten trad, maar... als de uitslag eens anders mocht zijn dan de Deutsche regeering voorziet, indien de regeerders in Berlijn de militaire overmacht van het rijk op zijn burens onderschat, dan zal hun later de houding van thans zwaar aangerekend worden. Wat ons eigen land aangaat, het behoeft geen betoog, dat de kansen dat ook wij, hoe dan ook, nader betrokken zullen worden bij den oorlog, die thans zijn brandpunt in
1155 West-Europa zal vinden vlak ten zuiden onzer landsgrenzen en wellicht in het gezicht onzer zee kust, door Engeland's oorlogsverklaring gestegen zijn. Daarentegen geeft het moed, dat thans tot tweemaal toe Duitschland plechtig verklaard heeft, Nederlands onzijdigheid niet te zullen aantasten, en daarnaast de ondubbelzinnige mededeeling van den Britschen minister van buitenlandsche zaken – waarop ook in den brief van
1160 onzen Londenschen berichtgever gewezen wordt – dat Engeland geen aanslag dulden zal op Nederlands onafhankelijkheid. Met vastberaden kalmte dienen wij thans af te wachten wat de toekomst ons brengen zal.

Waarom Engeland meevecht.

1165 In een hoofdartikel van de *Times* wordt Engeland's standpunt uiteengezet, en nu is de *Times* wel is waar geen regeeringsblad, maar daar de regeering zich thans gevoegd heeft naar de meening van hen, die den oorlog noodig achten voor Engeland, zijn haar argumenten van belang:
"De blaam daarvoor dat het zóó ver men is, moet geheel en al Duitschland treffen. Het had de
1170 ramp kunnen verhoeden, door in Weenen zóó te spreken, als men spreekt wanneer men het ernstig meent. Het heeft dat niet gewild. Het heeft verkozen in St.--Petersburg en Parijs vragen te stellen, die geen natie kan duiden, en voorts heeft het door onherroepelijke daden de laatste pogingen van dit plan om den vrede te bewaren doen mislukken. Het heeft de slechtste tradities van de politiek van Frederik den Groote gevolgd, de politiek die niet let op recht of onrecht,
1175 maar alleen op onmiddellijk eigenbelang. Het gelooft, dat zijn bewonderenswaardige militaire organisatie het in staat stelt om zijn vijanden vóór te zijn en het heeft gemobiliseerd – ofschoon niet openlijk – terwijl de mobilisatie der anderen werd tegengehouden door de besprekingen over den vrede, totdat het oogenblik gekomen was. Toen heeft het zijn masker afgeworpen.
1180 En dan verder, de schending van Luxemburg's onzijdigheid besprekend, gaat de *Times* voort:
Gisteren was het Luxemburg, vandaag kan het België of Nederland zijn! Welnu, Duitschland zal het Britsche rijk gereed vinden! Hier in Engeland en ginds in de koloniën leert het gezonde verstand des volks, dat de vernietiging van Frankrijk of van de lage landen aan de Noordzee
1185 het voorspel zou zijn van onzen eigen ondergang. Wij kunnen evenmin een Deutsche hegemonie in Europa dulden als die van eenige andere mogendheid. Gelijk onze vaders Spanje en Frankrijk bevochten hebben in de dagen van hun grootste macht, om hun verlangen naar de opperheerschappij over het vasteland te knotten en omdat zij de nauwe zeeëngten bedreigden, die het bolwerk zijn van onze onafhankelijkheid, zoo zullen wij ook gereed staan, met dezelfde
1190 eensgezindheid en dezelfde volharding, om elke natie te bevechten die door haar daden toont dat zij hetzelfde wil als destijds Spanje en Frankrijk en dat zij ons met hetzelfde gevaar bedreigt. Indien eenig lid der regeering deze meening niet toegedaan is, dan verlate hij hoe eer hoe liever het kabinet..."

1195 Aldus de *Times*. Blijkbaar is er na de schending van het Belgische gebied inderdaad
niemand in het kabinet geweest, die niet oordeelde dat het nu moest. Want ook de
anti-oorlogsgezinde pers geeft thans de noodzakelijkheid toe, dat Engeland ingrijpt,
en zelfs de *Daily News*, die sedert jaren de Britsch-Duitsche toenadering verdedigt en
1200 Engeland afraadt van zijn vriendschap met Rusland, schrijft, dat nu heel het
Vereenigd Koninkrijk als één man achter de Regeering moet staan.

De krijgsverrichtingen.

Het voornaamste oorlogsterrein is thans de Belgische Maaslinie, waarvan men op onze
kaart een afbeelding kan vinden. Zij strekt zich uit van de Fransch-Belgische
1205 grensplaats Givet tot aan Visé, aan de Nederlandsche grens, dat den eersten zwaren
aanval in dezen oorlog te verduren heeft gehad, waarover in ons ochtendblad en in dit
nummer verder uitvoerig wordt bericht. De sterke vestingen der Maaslinie zijn Luik,
Namen en Huy, en voor zoover uit de berichten, die tot dusver gekomen zijn, valt af
1210 te leiden, beweegt de Duitsche legermacht zich op 't oogenblik in verschillende
richtingen naar de vesting Luik. Vandaar dan de overschrijding van de Maas bij Visé,
waardoor de Duitschers zich in staat stellen, Luik van den westkant te bereiken en
vandaar ook de bewegingen, die overigens slechts door nogal vage berichten worden
gemeld, bij Verviers, Hervé en Dolhain. Men ziet op de kaart dat over Verviers en
1215 Hervé de groote wegen naar Luik leiden, terwijl Dolhain gelegen is vlak bij Limburg,
zoodat de Duitschers van Eurpen komend, daar de grens overschreden zouden hebben. En
na Luik zullen wellicht Huy en Namen aan de beurt komen.

Het is wel waarschijnlijk, dat tegelijk met deze actie aan de Maaslinie de Duitsche
troepen ten zuiden dier linie door de Belgische provincie Luxemburg – over de mooie
auto-wegen door de Ardennen – en voorts door het groothertogdom Luxemburg, dat immers
1220 reeds sedert Zondag bezet is, op de Fransche grens aanrukken; maar berichten
daaromtrent hebben wij voor het oogenblik nog niet ontvangen, zoodat men moet
aannemen, dat het op deze hoogte, evenals aan de Elzas-Lotharingsche grens, nog niet
tot een gewichtig treffen gekomen is. Trouwens, vermoedelijk is het Fransche leger
nog niet geheel gemobiliseerd en zal het derhalve wel in de eerste dagen geen slag
1225 willen leveren.

De eenige andere krijgsverrichtingen, die gemeld worden, zijn in de buurt van
Belfort, maar zij zijn van zeer weinig belang, en gewichtig is alleen het bericht uit
Montbéliard, dat de Duitschers ook Zwitsersch gebied geschonden zouden hebben.
Montbéliard ligt vlak buiten de vesting van Belfort dicht bij de plaats, waar de
1230 grenzen van Duitschland, Frankrijk en Zwitserland samenkomen en men kan het er dus
weten, maar natuurlijk is ook daar de kans op looze geruchten groot. Indien het waar
is dat de Duitschers hier Zwitsersch gebied geschonden hebben, zal het zeker met de
bedoeling geschied zijn om met vermindering van de zuidelijkste forten om Belfort, die
stelling te omsingelen. Evenwel... het Zwitsersch leger is sterk en goed
1235 georganiseerd en twee jaar geleden is de Keizer zelf de manoeuvres wezen meemaken, om
zich van de degelijkheid der Zwitsersch troepen te overtuigen, en 't is dus op grond
van een loos gerucht nog niet zoo maar aan te nemen, dat het Duitsche rijk zich nóg
een vijand op den hals zou halen bij de vier waarmee het reeds te vechten heeft.

1240 De inneming van Visé.

Naast het verhaal, dat een ooggetuige ons uit Maastricht geseind heeft omtrent de
bezetting van Visé en het overtrekken der Duitsche troepen over de Maas, ontleenen
wij eenige interessante bijzonderheden daarover uit het *Hbld*. Een berichtgever uit
Maastricht vertelt over het beschieten der Belgische vliegers:

1245 "Met ingehouden adem volgde men den tweedekker, die op een gegeven oogenblik recht
naar beneden schoot, zeker om te verkennen en toen, zonder geraakt te zijn, weer snel
steeg om naar den kant van Luik geleidelijk, doch zeer snel te verdwijnen. Dat waren
spannende oogenblikken om niet te vergeten. De viesbruine of ook wel lichtgrijze
pluimen der uiteengespatte granaten losten zich langzaam op in de licht-bewolkte
1250 lucht, zoodat wie geen kijker hadden, meenden luchtschepen te zien.

Voorts seint hij:

"Ik sprak een Sleeswijksch dragonder in een keurig fonkelnieuw grijs-groen uniform
(hij zei dat het oorlogstenu was), die van oordeel was dat de Russen schuld van
alles waren en hij en zijn kameraden voor den oorlog zelf niet veel voelden. Maar...
1255 "wij gaan niet terug, niemand van ons denkt daaraan. De Rus is al weg; Japan en
Turkije hebben don oorlog verklaard, de Russische vloot is vernietigd." Ik wilde geen
illusiën verstoren en zweeg. Maar toen kwam er eerst een pakje sigaretten te
voorschijn, daarna een even groot pak verbandwatten".
Ik had een gevoel, of we op manoeuvre waren en niet in den oorlog. Maar de kanonnen
1260 donderden steeds door en boven op gindschen berg zag ik even daarna door mijn kijker

duidelijk Belgische soldaten over de vruchtbare en lachende velden trekken. De Duitschers spraken van Nederland als "unsere Freunde" die ze geen kwaad wilden doen, integendeel, en dat heeft den velen aanwezigen Maastrichtenaren – er waren zelfs jonge meisjes met fietsen – maar vertrouwen gegeven dan zelfs de verklaringen van
1265 onzen Premier, gisteren in da Tweede Kamer afgelegd.
De notaris te Eysden toonde me een plakkaat, door de eerstaangekomen dragonders uitgereikt bij hun in galop rijden binnen onze grenzen.
Ze vroegen den weg naar de Maas en trokken terstond terug, toen ze van de aanwezige marechausees vernamen, dat ze op Nederlandsch grondgebied waren. Intusschen hadden
1270 ze al enkele exemplaren uitgedeeld van een in het Fransch gesteld manifest, waarin de commandeerende generaal van het Deutsche Maasleger den Belgen mededeelde, dat de Duitschers als vrienden kwamen, dat ze niets te vreezen hadden en meer van dergelijke fraaiigheden. De bedoeling moge goed zijn, doch er liggen in Moulán doode boeren en omtrent het lot van Visé zijn de mededeelingen zóó tegenstrijdig, dat ik niet waag ze
1275 neer te schrijven. Op het oogenblik (het is middernacht) is Maastricht nog niet haar bed. Op straat groote drukte. Daar juist komt een groote troep hongerige vluchtelingen, voorafgegaan door marechausees, die zeker naar het station gaan om naar Simpelveld vervoerd te worden. Er zijn vele vrouwen en kleine kinderen bij, die in kolen- en aardappelkarren uit België aankwamen. Een luguber gezicht in den
1280 maneschijn".
Van particuliere zijde vernemen wij nog uit Maastricht:
"Het opblazen der bruggen bij Visé deed de bewoners gistermorgen begrijpelijkerwijze zeer opschrikken. Vóór men het wist, waren de Duitschers de Belgische grens overgetrokken. Een 150-tal automobielen, elk bemand met 10 man, reden onverwachts de
1285 grens over en Visé binnen. Inmiddels waren in de buurt van Aubel reeds eenige escadrons cavalerie gezien, op weg naar het Maasdal. Van alle zijden kwamen nieuwsgierigen aanzetten en zelfs waren er vele kinderen en vrouwen bij. Zonder tusschenpoozen donderden de kanonnen der Belgische forten aan den linker Maasoever. De Deutsche batterijen, op geen 1000 meter van de Nederlandsche grens gelegen,
1290 vuurden terug. Overal zag men huizen en hooimijten in lichtelaaie staan. Hulp uit Maastricht van doktoren en ziekenverpleegsters en geestelijken kwam, zoodra de aanvang van het gevecht bekend was geworden, spoedig, opdagen. Belgische vliegmaschinen bekeken de gevechtlinie der Duitschers. Een dezer machines vooral werd heftig beschoten, doch het gelukte niet den vlieger te treffen. De Duitschers, die
1295 bij Limburg liggen, zijn blijkbaar den Nederlanders bijzonder goed gezind, en spreken over hen als van hunne vrienden. Overigens schijnen ook de Belgen zich in diezelfde vriendschappelijke gevoelens te mogen verheugen, althans de Deutsche militairen hadden biljetten bij zich waarin verklaard wordt, dat zij kwamen om de Belgen te beschermen.
1300 Ten slotte zij nog gemeld dat de bewoners door de Deutsche militairen geprest werden om behulpzaam te zijn bij het herstel van de brug.

De stemming in België.

"Belgen! het vaderland is in gevaarte – aldus begint Roland de Marès een geestdriftig
1305 artikel in de *Independance Belge*, getiteld: "Belges, debout!" waarin hij zijn landgenooten opwekt den Belgischen grond duur te verkoopen: "Belgen! staat op om dezen grond, dien de onzen sinds eeuwen met hun bloed vruchtbaar gemaakt hebben, te verdedigen en vrij te houden, den grond dien onze voorvaderen vrijgevochten hebben 81
1310 jaar geleden, dien wij rijk en vruchtbaar hebben gemaakt. Belgen! het gaat er thans om te weten of wij in de geschiedenis een vrij volk zullen blijven, dat zijn verleden waardig is.
"O! de ontroering perst mij de keel dicht, terwijl ik bevend deze regels schrijf. Zelfs de ergste pessimisten hebben niet voorzien wat thans gebeurt en ofschoon wij
1315 sinds jaren geen andere waarborgen voor onze neutraliteit bezitten dan die, welke voortvloeien uit de omstandigheden hebben wij toch niet durven onderstellen, dat de bedreiging eens op zulk een brutale wijze werkelijkheid zou worden. Maar wij hebben nog vertrouwen in de loyauteit der andere mogendheden, die onze neutraliteit
1320 gewaarborgd hebben en die den plicht hebben België te steunen zoodra het bedreigd wordt, zoodra de Belgische regeering het land in nood acht. De verkrachting onzer onzijdigheid is een feit geworden; het Belgische leger zal dapper zijn plicht doen; zoo het moet wijken voor een overmacht zullen wij in Europa nog vrienden vinden, die eerbied hebben voor het gegeven woord en die aan onze zijde zuilen staan wanneer wij voor de keuze gesteld worden te overwinnen of te sterven."
De burgemeester van Antwerpen, J. de Vos, heeft Maandag een proclamatie
1325 uitgevaardigd, waarin hij den staat van beleg voor Antwerpen afkondigt. Dit stuk begint met de verontrustende mededeeling: "Hollandsch Limburg is door de Deutsche

troepen ingenomen". Wij weten dat dit gelukkig niet waar is.

Nederland en den Oorlog.

1330 Z. K. H. de Prins woonde gisteren de algemeene vergadering van den Raad van State bij.

Den Haag als oorlogsgarnizoen.

1335 Gisteren, zoo meldt de Haagsche redacteur van het *Hbld.*, was 't in Den Haag een tweede beurt van gerequireerde paarden om te worden gekeurd, terwijl voor het eerst ook auto's waren opgevorderd. Deze laatste waren het, thans, die rondom het Malieveld bijeen waren gebracht om voor tentje van den keurmeester te worden onderzocht en dan, wanneer zij werden goedgekeurd, naar het midden van het veld te worden gereden.

1340 Daar zag men weldra de grootste verscheidenheid autovoertuigen bijeen: zware vrachtwagens, luxe-rijtuigen, de omnibussen van de meest bekende Haagsche hotels naast de rijtuigjes van de H. A. T. O. en andere maatschappijen.

1345 Van de H. A. T. O. werden nagenoeg alle rijtuigen (32) in beslag genomen, met inbegrip van de auto-bussen Den Haag-Wassenaar, waardoor de geregelde gemeenschap tusschen deze twee gemeenten plotseling is opgeheven, tot groot ongerief van de inwoners van Wassenaar.

De chauffeurs konden, wanneer zij dat wenschten, met hun wagen in dienst van het Rijk treden en gingen dan onmiddellijk een schriftelijke verbintenis aan, waartegenover hun een loon van f3 per dag werd toegezegd en de verzekering van pensioen voor hen of voor hun weduwen, indien hun een ongeval overkwam, benevens den rang van sergeant. 1350 Verscheidenen maakten van deze gelegenheid gebruik.

Over de taxatie der waarde van de auto's werd door een aantal eigenaars nogal gemopperd.

1355 Den ganschen dag was het zeer druk in de stad, ten gevolge van het rijden met auto's, die vermoedelijk proefritten reden. Doch ook op de wegen rondom Den Haag gonsde en loeide het van auto's en motorfietsen, door militairen bestuurd.

De tweede razzia onder de paarden in Den Haag en omgeving had ten gevolge, dat vooral de stalhouders werden geplukt. Sommigen hielden geen paard meer over en moesten hun zaak sluiten.

1360 De ontzettende werkelijkheid begint allengs loodzwaar op allen te drukken, want in minder dan een week tijds is Den Haag van een vroolijke zomerresidentie veranderd in een somber oorlogsgarnizoen. Allen zijn verbijsterd.

DE OORLOG.

1365 **Het gevecht bij Visé wordt voortgezet.**

De Duitschers beginnen de beschieting van de vestingen Luik en Namen.

Heeft Duitschland de Zwitsersche neutraliteit geschonden?

De stelling van de Hollandsche waterlinie in staat van oorlog verklaard.

1370 [\[kaartje van DE BELGISCHE MAAS-LINIE.\]](#)

GEMENGD NIEUWS.

Geen Spionnen.

1375 Reuter meldt uit Ryde (eiland Wight), dat de twee Nederlandsche jongelieden, de 17-jarige Gerard B. Swets en de 20-jarige Jacob M. Swets, die van spionage beschuldigd waren, zijn vrijgelaten en naar Nederland zijn vertrokken.

1380 Te Venlo geraakte een vrouw, in een twist met haar man, tot razernij. Zij greep de petroleumkan, begoot zich met petroleum, en stak zich in brand. Hierop rende zij de straat op, van onder tot boven brandend. De burendoofden de brandende kleeren, waarop de ongelukkige naar het R.-K. Gasthuis werd overgebracht. Haar toestand is zeer ernstig.

TELEGRAMMEN.

1385 **De Oorlog.**

Engeland en Duitschland.

LONDEN, 5 Aug. (part.). De "Star" meldt, dat de gewonden van den slag in het noorden van Schotland(?) geland zijn te Cromarty.

1390 **LONDEN**, 5 Aug. (part.). Generaal French is benoemd tot inspecteur-generaal van de landen zeemacht.

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

Frankrijk en Duitschland.

1395 **LONDEN**, 4 Aug. (part.). De Parijsche correspondent, van de "Daily Chronicle" seint, dat de Fransche vloot in de Middellandsche Zee de Duitsche kruisers "Breslau" en "Goeben" nam en de "Panther" deed zinken. De Oostenrijksche vloot keerde naar de haven terug.

1400 **ALGIERS**, 5 Aug. Het in den grond boren van den kruiser "Panther" en het beslag leggen op twee Duitsche schepen wordt niet bevestigd.

Duitschland en België.

1405 **LONDEN**, 5 Aug. Uit Brussel wordt gemeld dat de Duitschers begonnen zijn met de beschieting van Luik en Namen.

Turkije.

1410 **KONSTANTINOPEL**, 5 Aug. Officieel wordt bevestigd, dat de Dardanellen en de Bosporus gesloten zijn. Evenwel kunnen koopvaardis-schepen met hulp van loodsen de zeeëngte passeeren.

Nederland en de Oorlog.

Staat van Oorlog.

Men bericht ons uit Den Haag:

1415 **De Koningin heeft heden in oorlogsstaat verklaard het gebied der stelling Den Helder, van de Maasmonden, de Hollandsche Waterlinie, rondom de verdedigingswerken van Westervoort, Pannerden, Ter Neuzen en Ellewoutsdijk.**

Aan de grens.

1420 Men meldt ons uit Thorn (L.): Hedenmorgen hoorde men hier nog kanongebulder. Een vlieger, komende van Duitschland, passeerde hier naar België.

1425 Met stelligheid wordt te 's-Gravenhage tegengesproken een uit België komend Havas-bericht, dat de Duitsche troepen bij Tilburg de Nederlandsche neutraliteit zouden geschonden hebben.

Nederlandsch gebied ongeschonden.

1430 In strijd met het in eenige dagbladen gepubliceerde berichten, wordt van ambtelijke zijde medegedeeld, dat geen Duitsche troepen Nederlandsch grondgebied hebben betreden.

Buitenlandsch geld en de Spoor.

1435 De directie der Holl. Spoor heeft haar personeel de opdracht gegeven, geen buitenlandsch papieren- of zilvergeld in betaling aan te nemen. Duitenslandsch goudgeld zal tegen den vasten - voor den oorlogstoestand bestaanden - koers aan de loketten der H. S. M. in betaling worden aangenomen.

1440 Een afscheid. - Te Dinxperlo hoeft gisteravond zekere R., omdat hij in militairen dienst moest treden, bij zijn ouders al het aanwezige huisraad kort en klein geslagen.

Engeland en Duitschland.

Het telegram aan de Duitsche regeering.

1445 Onze Londensche correspondent schrijft: De teerling is geworpen; te middernacht zullen we weten of het oorlog of vrede zal zijn tusschen Duitschland en Groot-Brittanje. Vanmorgen nog heeft de Duitsche gezant getracht, door een telegram aan het ministerie van binnenlandsche zaken te zenden, de spanning te doen verminderen, maar tevergeefs. Dat telegram bevat een mededeeling, die voor Nederland van het allerhoogste belang is: In zijn betoog, dat de inval ver
1450 Duitsche troepen in België geen verovering van grondgebied bedoelt, maar louter het forceeren van den toegang tot Frankrijk, zegt hij: "Het feit, dat Duitschland aan Nederland de plechtige belofte heeft gedaan, zijn neutraliteit te eerbiedigen, moet al reden genoeg zijn om te doen aannemen, dat Duitschland niet België veroveren wil. Wilde het dat, dan zou het natuurlijk Nederland niet verschoonen."
1455 Hoe het zij, de schending van België's neutraliteit is voor Engeland genoeg. Terwijl ik dit schrijf is in de stad nog niet bekend, dat het ultimatum is verzonden. Ik kom zoo juist uit het lagerhuis waar de verklaring gegeven werd. Maar ook voor dezen tijd van spanning is de Jingo-stad Londen buitengewoon kalm. Venters

Naspeuringen van Paul Theelen: 5 augustus 1914

- 1460 met Union Jack's van papier doen slechte zaken, enthousiasme ziet men alleen aan de stations als de Fransche reservisten vertrekken naar hun land of aan het Victoria-station, waar 's avonds talloze jonge Duitschers trachten den Folkestonetrein voor de Zeeland-boot te nemen, een pogen, waarin maar de helft van de dichte menigte na een ontzettend gedrang slaagt. De toestand aan boord van de booten naar het vasteland moet ontzettend zijn...
- 1465 Overigens stelt men zich hier tevreden met het bericht, dat er graan genoeg in het Vereenigd Koninkrijk is om de bevolking vier maanden lang van brood te voorzien en vertrouwt men erop dat binnenkort de toevoer van voedsel uit Amerika – die op het oogenblik stuit op de onzinnig hooge verzekeringseischen – weer geregeld zal worden.
- 1470 *Blijft Nederland neutraal en ziet Engeland kans de Noordzee te beveiligen tegen een inval van de Duitse vloot, dan is er geen reden voor Nederland om te vreezen voor gebrek aan voedsel, de geregelde handel met Engeland kan dan ongehinderd plaatsvinden*.*
- 1475 België's flinke houding in deze ernstige crisis wordt hier algemeen bewonderd en er is thans geen Engelschman meer die nog naar vrede vraagt. Het uitzenden van een expeditionnaire macht naar België is slechts een quaestie van tijd geworden.

*) Wij moeten deze verzekering natuurlijk geheel voor rekening van onzen correspondent laten. Red.